

Eerste Kamer *der Staten-Generaal*

Jaarbericht
Eerste Kamer

Parlementair jaar
2013-2014

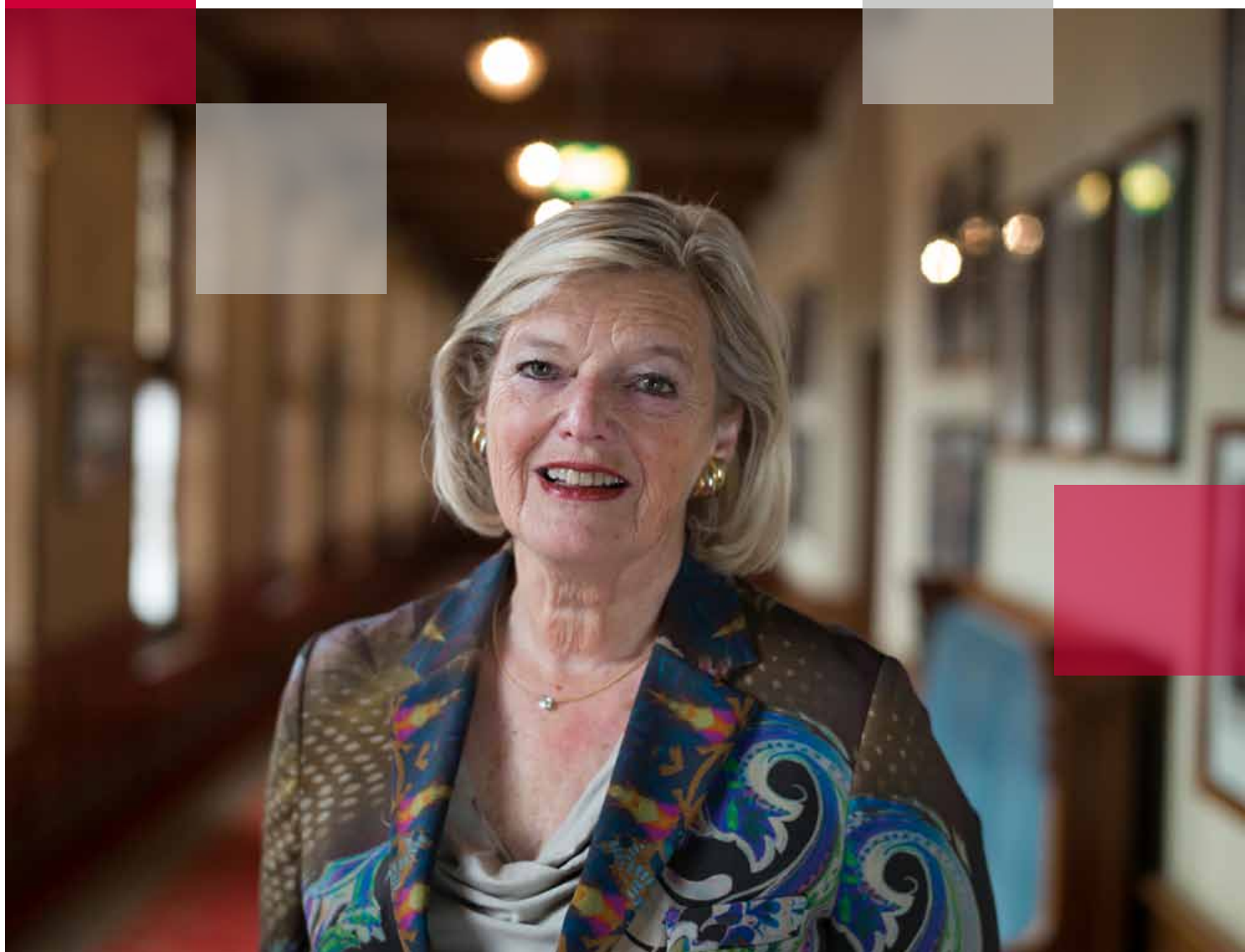

Inhoudsopgave

	<i>Inleidende beschouwingen</i>	4
1	De Eerste Kamer in Nederland en in Koninkrijksverband	8
1	<i>Gebruik van bevoegdheden</i>	9
1.1	De Eerste Kamer als medewetgever	9
1.2	De Eerste Kamer als controleur van de regering	11
1.3	Novelles en reparatiewetgeving	12
1.4	Toezeggingen	15
1.5	Moties	16
1.6	Schriftelijke vragen	17
2.	<i>Toetsingskader en -criteria</i>	18
2.1	Rechtmatigheid	18
2.1.1	Toetsing fundamentele rechtsbeginselen en grondrechten	19
2.1.2	Staatsrechtelijke aspecten	21
2.1.3	Toetsing internationale verdragen	23
2.2	Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid	24
2.3	Wetssystematiek en wetgevingsproces	26
2.3.1	Vooruitlopen op wetgeving	26
2.3.2	Samenhang van wetgeving	26
3.	<i>Koninkrijksrelaties</i>	30
4.	<i>De Eerste Kamer in dialoog</i>	31
4.1	Consultatie van deskundigen	33
4.2	Provinciebezoeken	34
4.3	Eerste Kamer online	35
4.4	Onderwijsprojecten	35

2	De Eerste Kamer in internationaal verband	36
1.	<i>De Eerste Kamer en Europa</i>	37
2.	<i>Internationale contacten</i>	40
2.1	Bilaterale ontvangsten	40
2.2	Bilaterale bezoeken	42
2.3	Interparlementaire fora	43
3	Bijlagen	46
1.	<i>Samenstelling fracties in 2013-2014</i>	47
2.	<i>Commissies</i>	52
3.	<i>Index onderwerpen</i>	53

Inleidende beschouwingen

Voor u ligt het verslag van de Eerste Kamer over het parlementair jaar 2013-2014. In deze inleidende beschouwingen blik ik graag met u terug op een jaar dat voor de Eerste Kamer in meerdere opzichten bijzonder en bewogen was. In september 2013 las de nieuwe Koning Willem-Alexander voor het eerst de troonrede voor tijdens Prinsjesdag en in december van dat jaar behandelden Eerste en Tweede Kamer in een verenigde vergadering drie wetsvoorstellen over de benoeming van een regent en het ouderlijke gezag voor het geval een minderjarige koning tot de troon wordt geroepen. Een van de wetsvoorstellen betrof een voorstel van Rijkswet, wat met zich meebracht dat krachtens het Statuut ook gevolmachtigd ministers en bijzondere gedelegeerden van de Staten van andere landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden het woord konden voeren tijdens de vergadering. De Voorzitters van de Staten van Aruba en van Sint Maarten hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Het jaar waarop wij terugblikken kende ook een zeer tragische gebeurtenis. Op 17 juli 2014 kwam senator Willem Witteveen samen met zijn vrouw en dochter om bij de vliegcrash met de Boeing 777 van Malaysia Airlines boven het oosten van Oekraïne. In totaal verloren 298 mensen het leven bij deze afschuwelijke gebeurtenis. 196 van hen hadden (mede) de Nederlandse nationaliteit. Aan het begin van de eerste plenaire vergadering na het reces heeft de Eerste Kamer in aanwezigheid van de Minister-President de slachtoffers van de ramp met vlucht MH17 herdacht. Hierbij werd in het bijzonder stilgestaan bij het overlijden van senator Witteveen. In hem verliest de Kamer een gedreven en veelzijdige senator met grote kennis van zaken, die boven alles een ruimdenkend, hartelijk en oprecht mens was.

Wetgevende arbeid

Tot de belangrijkste taken van de Eerste Kamer behoort het kritisch beoordelen van wetsvoorstellen. De bijzondere politieke situatie in het land – het kabinet beschikt structureel over een meerderheid in de Tweede Kamer, maar niet in de Eerste Kamer – liet zich dit jaar ook weer gelden. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan betrof de behandeling van twee wetsvoorstellen betreffende de opbouw van pensioen. De geestverwante fracties in Tweede en Eerste Kamer hadden in politieke zin gelijke gedachten over deze voorstellen, waardoor de wetsvoorstellen in de Tweede Kamer een meerderheid hadden maar in de Eerste Kamer verworpen dreigden te worden. Naast politieke overwegingen was er Kamerbreed kritiek op de juridische kwaliteit van de wetsvoorstellen. De Eerste Kamer heeft daarop op verzoek van de regering de behandeling van de voorstellen aangehouden. Vervolgens is het kabinet in overleg getreden met oppositiefracties in de Tweede Kamer, waarna uiteindelijk een ‘Pensioenakkoord’ kon worden gesloten. Dit resulteerde in een novelle. Het eerste wetsvoorstel werd uiteindelijk samen met de novelle verder afgehandeld en aangenomen, terwijl het tweede wetsvoorstel door de verantwoordelijke staatssecretaris werd ingetrokken.

Verder heeft de Eerste Kamer het afgelopen parlementaire jaar wetsvoorstellen beoordeeld die voortvloeien uit de in het regeerakkoord aangekondigde omvangrijke decentraliseringsoperaties, waarbij rijkstaken worden overgeheveld naar gemeenten. Hiermee zijn grote bedragen en ingrijpende hervormingen gemoeid. Het gaat om taken op het gebied van jeugdzorg, arbeidsparticipatie, werk en inkomen en maatschappelijke ondersteuning. De Eerste Kamer behandelde achtereenvolgens de Jeugdwet, de Invoeringswet Participatiewet en de daarmee verwante Wet maatregelen Wet werk en bijstand en ten slotte de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Ondanks de aanzienlijke tijdsdruk slaagde de Eerste Kamer erin de wetsvoorstellen zorgvuldig te behandelen. De Kamer hield meerdere schriftelijke rondes, organiseerde diverse deskundigenbijeenkomsten en kreeg in het debat belangrijke toezeggingen los ten aanzien van de rechtmatigheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid van de wetsvoorstellen. Ook was er aandacht voor zorgen uit de samenleving die via onder meer petities aan de Eerste Kamer waren overgebracht.

Hoewel de Eerste Kamer wetsvoorstellen alleen kan aanvaarden of verwerpen, heeft zij wel de mogelijkheid novelles of reparatiewetgeving af te dwingen indien zij gebreken aantreft in aan haar voorgelegde ontwerpwetgeving. Zo stemde de Eerste Kamer pas in met het wetsvoorstel verruiming fouilleerbevoegdheden nadat zij had bedongen dat door middel van een reparatiewet geregeld werd dat de beslissing tot fouillering in het lichaam alleen kan worden genomen door een Officier van Justitie. De bepaling in het oorspronkelijke wetsvoorstel dat dit besluit ook kan worden genomen door een leidinggevende politieambtenaar zal niet in werking treden, zo heeft de regering de Kamer toegezegd.

De Eerste Kamer weet vaker belangrijke toezeggingen binnen te halen. Tijdens de behandeling van een omvangrijk wetsvoorstel met maatregelen om de woningmarkt weer op gang te krijgen, zag de regering zich genoodzaakt om toe te zeggen dat de in het voorstel neergelegde heffing die verhuurders van sociale huurwoningen moeten betalen een jaar eerder geëvalueerd zal worden en zo nodig wordt verlaagd.

In het afgelopen parlementaire jaar heeft de Eerste Kamer een groot aantal initiatiefwetsvoorstellen, voorstellen die zijn ingediend door de Tweede Kamer, behandeld. Het betrof voorstellen over het correctief en raadgevend referendum, over afschaffing van de strafbaarheid van godslastering, over zogenaamde 'weigerambtenaren', over een Huis voor Klokkenluiders en over de wijze van aanstelling van de commissaris van de Koning en de burgemeester. De eerste drie wetsvoorstellen zijn aangenomen, maar in het geval van het raadgevend referendum heeft de Eerste Kamer wel de toezegging gekregen dat door middel van een reparatiewet een opkomstdrempel en een horizonbepaling in de wet worden opgenomen. De behandeling van het wetsvoorstel Huis voor Klokkenluiders is aangehouden in afwachting van aanpassingen van de initiatiefnemers. In de Eerste Kamer was er onder andere bezwaar gemaakt tegen het feit het Huis wordt ondergebracht bij de Nationale Ombudsman en onderzoek mag doen naar niet-bestuursorganen. Dit levert dit strijd op met artikel 78a van de Grondwet. Het wetsvoorstel over de aanstellingswijze van de commissaris van de Koning en de burgemeester bevindt zich nog in de voorbereidende fase. Over veel van deze en andere wetsvoorstellen kunt u meer lezen in het vervolg van dit Jaarbericht.

Activiteiten van bijzondere commissies

In mei 2014 presenteerde de tijdelijke commissie GRECO-rapport haar verslag aan de Kamer. De Kamer had deze bijzondere commissie in de zin van artikel 34 van haar Reglement van Orde op 8 oktober 2013 ingesteld om een reactie te formuleren op een eerder dat jaar verschenen rapport van de *Group of States against Corruption* (GRECO) van de Raad van Europa. Dit rapport betrof onder meer de integriteit van parlementariërs. GRECO constateerde dat het Nederlandse systeem van integriteitsbewaking ondanks relatief weinig formele regels tamelijk effectief lijkt te zijn, maar zag niettemin ruimte voor verbeteringen en deed een viertal aanbevelingen. De breed samen--gestelde tijdelijke commissie GRECO-rapport heeft deze aanbevelingen bestudeerd en gewogen.

De tijdelijke commissie GRECO-rapport achter de ministerstafel

In haar verslag beveelt de tijdelijke commissie de Kamer aan om in het Reglement van Orde bepalingen op te nemen over belangenconflicten, giften en buitenlandse reizen, gedetailleerdere informatie over functies naast het Kamerlidmaatschap en omgang met (vertrouwelijke) informatie. De commissie doet in haar verslag ook tekstvoorstellen voor deze nieuwe bepalingen. De commissie doet verder de aanbeveling aan de fracties om te inventariseren welke afspraken of richtlijnen over integriteit zij reeds hebben en om deze leidraden indien nodig aan te vullen, op schrift te zetten en openbaar te maken. Daarnaast stelt de commissie voor om mechanismen voor het integriteitsbewustzijn te vergroten, bijvoorbeeld door de Leden ieder half jaar te

verzoeken om de gegevens over nevenfuncties te actualiseren en introductiebijeenkomsten over integriteit te organiseren voor nieuwe Senatoren. De Eerste Kamer heeft het verslag van de commissie op 17 juni 2014 plenair besproken, in aanwezigheid van de secretaris-generaal van de Raad van Europa, de heer Jagland. Tijdens het debat bleek dat er brede steun bestond voor de conclusies en aanbevelingen van de commissie. Deze zijn door de Kamer overgenomen. De wijziging van het Reglement van Orde wordt in gang gezet.

In het vorige Jaarbericht is uitgebreid stilgestaan bij het rapport van de Parlementaire Onderzoekscommissie Privatisering/Verzelfstandiging Overheidsdiensten (POC), de bijzondere commissie die het eerste uitgebreide parlementaire onderzoek uit de geschiedenis van de Eerste Kamer heeft verricht. Het afgelopen parlementaire jaar heeft de Eerste Kamer zich vooral beziggehouden met vervolgacties. Zij heeft op 21 januari 2014 uitgebreid gedebatteerd met vier ministers over de kabinetsreactie op het POC-rapport. Tijdens het debat heeft de Kamer een groot aantal toezeggingen van het kabinet verkregen die gezamenlijk moeten leiden tot grotere betrokkenheid van het parlement bij belangrijke beslissingen over privatiseringen en verzelfstandigingen, betere informatievoorziening van de Kamers, beter gestructureerde besluitvorming en een betere weging van publieke belangen in dit soort processen.

Europese en internationale aangelegenheden

De activiteiten van de Eerste Kamer houden niet op bij de landsgrenzen. Integendeel, de Europese en internationale rechtsorde bevinden zich in het hart van het Kamerwerk. Het afgelopen parlementaire jaar heeft de Eerste Kamer weer enkele tientallen EU-dossiers in behandeling genomen en daarover gecommuniceerd met de regering en/of de Europese instellingen. In het bijzonder heeft zij wetgevende EU-voorstellen getoetst aan het subsidiariteitsbeginsel en dus beoordeeld of de doelstellingen van de voorstellen beter op nationaal niveau of op het niveau van de Europese Unie kunnen worden verwezenlijkt. In het geval van een voorstel tot instelling van een Europees Openbaar Ministerie heeft de Kamer geoordeeld dat dit voorstel niet in overeenstemming is met het subsidiariteitsbeginsel. Ook diverse andere (kamers van) parlementen van andere EU-lidstaten hebben subsidiariteitsbezwaren aan de Europese instellingen kenbaar gemaakt. Deze waren samen goed voor een zogenaamde 'gele kaart', op grond waarvan de Europese Commissie verplicht is tot heroverweging van haar voorstel. Die heroverweging heeft er overigens niet toe geleid dat de Commissie haar voorstel heeft gewijzigd.

Toespraak President van Israël, Shimon Peres, in de plenaire zaal

In het kader van de internationale betrekkingen heeft de Eerste Kamer dit jaar weer vele hoogwaardigheidsbekleders uit andere landen mogen ontvangen. Zij kreeg onder andere bezoek van diverse presidenten, senaats- en parlementsvoorzitters, de Koning van België en de Vorst van Monaco. Bijzonder waren het historische bezoek van de President van China en de toespraak van de President van Israël in de plenaire zaal.

Vooruitblik

De Eerste Kamer is het laatste jaar van haar zittingstermijn ingegaan. Op 18 maart 2015 vinden verkiezingen plaats voor de Provinciale Staten, gevolgd door verkiezingen voor een nieuwe Eerste Kamer op 26 mei van dat jaar. Deze nieuwe Kamer zal uitgebreid stilstaan bij een bijzondere gebeurtenis: het 200-jarig bestaan van het tweekamerstelsel, zoals dat werd gecreëerd in de Grondwet van 1815 die op 24 augustus van dat jaar werd afgekondigd. In het grotere kader van de viering van 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden zal aan dit jubileum van de Staten-Generaal op gepaste wijze aandacht worden besteed.

Mr. A. Broekers-Knol
Voorzitter Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

De Eerste Kamer in Nederland en in Koninkrijksverband

1. Gebruik van bevoegdheden

Staatsrechtelijke positie: medewetgever en controleur van de regering

De beide Kamers der Staten-Generaal zijn door de Grondwet belast met zowel een wetgevende als een controlerende taak. Om deze taken uit te voeren, beschikken de Kamers deels over dezelfde bevoegdheden. Zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer heeft het recht van interpellatie, het recht van enquête, het recht moties in te dienen en het recht om schriftelijke vragen te stellen aan de regering. Daarnaast kan een commissie een mondeling overleg hebben met een minister. Naast de genoemde overeenkomsten bestaan ook verschillen in bevoegdheden tussen Eerste Kamer en Tweede Kamer. De Eerste Kamer mag, anders dan de Tweede Kamer, niet zelf wetsvoorstellen indienen (het recht van initiatief) en kan wetsvoorstellen niet wijzigen (het recht van amendement), maar alleen aannemen of verwerpen. De Eerste Kamer heeft voor alle wetsvoorstellen die haar bereiken een vetorecht. De Eerste Kamer kan zich dus concentreren op de tekst zoals die is vastgesteld na behandeling in de Tweede Kamer en in overweging nemen hoe die wet zal gaan werken in de praktijk. Na afweging van de voor- en tegens kan de Kamer besluiten het wetsvoorstel te aanvaarden of te verwerpen.

1.1 De Eerste Kamer als medewetgever

In het parlementair jaar 2013-2014 heeft de Kamer geen enkel wetsvoorstel verworpen. Wel zijn er gevallen geweest waarbij vanwege brede bezwaren binnen de Kamer de behandeling van een wetsvoorstel is aangehouden of het wetsvoorstel geheel is ingetrokken.

Maatregelen woningmarkt

De Eerste Kamer heeft vlak voor het Kerstreces 2013 het wetsvoorstel maatregelen woningmarkt 2014 II aangenomen. Dit voorstel bevat twee voor de woningmarkt zeer belangrijke maatregelen: een door verhuurders van sociale huurwoningen te betalen heffing en een stapsgewijze beperking van de hypotheekrenteaftrek. De Romeinse twee ('II') in de naam van het wetsvoorstel geeft aan dat er ook een eerder wetsvoorstel was: het wetsvoorstel maatregelen woningmarkt 2014 I. Dit was identiek aan het tweede voorstel, maar bevatte ook een technische wijziging van de Wet vergoedingen Leden Eerste Kamer. In de Eerste Kamer ontstond discussie over de vraag of dit voorstel, gelet op artikel 63 van de Grondwet, een meerderheid van twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen vereiste. Een dergelijke meerderheid is op grond van het genoemde artikel noodzakelijk bij de regeling van geldelijke voorzieningen voor Leden en gewezen Leden van de Staten-Generaal.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst meende dat een gewone meerderheid volstond, maar wenste het debat met de Eerste Kamer niet te bezwaren met een discussie over deze vraag. Hij trok het eerste wetsvoorstel daarom in en zorgde er voor dat een tweede wetsvoorstel binnen één week de Eerste Kamer had bereikt. In het plenaire debat over het tweede wetsvoorstel kreeg de minister pas een meerderheid achter zijn voorstel na de toezegging dat hij de werking van de verhuurderheffing al na twee jaar fundamenteel zal evalueren en, indien de effecten negatief zijn, deze effecten zo veel mogelijk zal beperken, bijvoorbeeld door verlaging van het tarief van de heffing per 2017.

Huis voor Klokkenluiders

Op 20 mei 2014 heeft de Eerste Kamer besloten de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel Huis voor Klokkenluiders aan te houden voor nader beraad over de in de Eerste Kamer geuite bezwaren. Met dit wetsvoorstel beogen de maar liefst zeven initiatiefnemers uit de Tweede Kamer de voorwaarden voor het melden van maatschappelijke misstanden te verbeteren, door onderzoek naar misstanden mogelijk te maken en melders van misstanden beter te beschermen. Het op te richten Huis voor Klokkenluiders moet onderzoek doen naar misstanden en tevens de klokkenluider adviseren. Een aanzienlijk deel van de Eerste Kamer vond deze vermenging van onderzoeks- en adviestaken echter problematisch, waarop de initiatiefnemers toezegden te onderzoeken op welke wijze wettelijk kan worden vastgelegd dat binnen het Huis de adviestaak en de onderzoektaak voldoende gescheiden zijn. Op aandringen van de Eerste Kamer zullen de initiatiefnemers ook bezien of er problemen kunnen ontstaan doordat het Huis voor Klokkenluiders zowel naar de publieke als naar de private sector onderzoek kan doen. Ten slotte was een belangrijk deel van de Eerste Kamer er niet van overtuigd dat het wetsvoorstel in overeenstemming met de Grondwet is. Het onderbrengen van het Huis bij de Nationale Ombudsman zou niet passen binnen artikel 78a van de Grondwet, waarin staat dat het werkterrein van de Ombudsman alleen de publieke sector omvat. De initiatiefnemers hebben daarop toegezegd een wetsvoorstel aanhangig te maken op basis waarvan het Huis niet wordt ondergebracht bij de Nationale Ombudsman, maar de vorm krijgt van een bijzonder zelfstandig bestuursorgaan.

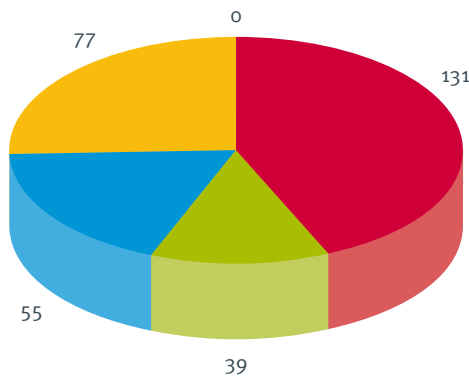
Initiatiefnemers Schouw en Van Raak, adviseur Van Vollenhoven en minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij de verdediging van het wetsvoorstel Huis voor Klokkenluiders

Forensische zorg

Een ander wetsvoorstel waarvan de parlementaire behandeling in 2013-2014 niet kon worden afgerond, is het wetsvoorstel forensische zorg. Dit voorstel schept de kaders voor een nieuw stelsel van zorg aan gedetineerden met een psychiatrische aandoening of beperking, een verslaving of een verstandelijke handicap. Onderdeel van het wetsvoorstel sinds de tweede nota van wijziging is een procedure tot verkrijging zonder hun toestemming van medische gegevens van verdachten die niet onderzocht willen worden door forensisch opgeleide psychiaters en psychologen. Hiermee wordt het medisch beroepsgeheim doorbroken. De achtergrond daarvan is dat er geen tbs-maatregel kan worden opgelegd als er geen stoornis is geconstateerd bij de betrokkene ten tijde van het delict. De medische gegevens zijn vooral van belang als andere gedragskundige rapporten ontbreken of onvoldoende informatie bevatten.

Tijdens de mondelinge behandeling op 1 april 2014 toonden de meeste woordvoerders zich kritisch over de doorbreking van het medisch beroepsgeheim. De motivering is volgens hen onvoldoende doordacht: het zou immers kunnen leiden tot beschadiging van het vertrouwen van verdachten in hun arts en daarmee tot zorgmijding. Ook zouden er minder vergaande alternatieven voorhanden zijn zoals verlenging van de observatietermijn. Na de eerste termijn van de Kamer is de beraadslaging op verzoek van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie geschorst. Hij gaf aan dat de Senatoren een aantal materiële punten hadden aangevoerd, waarover hij zich wilde beraden met de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Naar aanleiding van dit verzoek besloot de Kamer een brief hierover af te wachten. Bij het publiceren van dit Jaarbericht is nog geen nadere reactie ontvangen van het kabinet.

Behandelde wetsvoorstellen 2013-2014

	2013-2014	2012-2013	2011-2012	2010-2011	2009-2010
Aantal hamerstukken	131	181	253	135	137
Aantal plenaire vergaderingen	39	38	38	34	37
Aantal commissievergaderingen waarin voorbereidend onderzoek plaatsvond	55	82	72	61	72
Aantal wetten in voorbereidend onderzoek	77	106	122	77	133
Verworpen wetsvoorstellen	0	1	4	1	2
Totaal aantal wetsvoorstellen behandeld (incl. begrotingen en planologische kernbeslissingen)	197	245	311	276	256

1.2 De Eerste Kamer als controleur van de regering

Om haar taak als controleur van de regering te kunnen vervullen, moet de Eerste Kamer beschikken over alle relevante informatie en dient zij op de hoogte te worden gesteld van belangrijke ontwikkelingen in beleid. De Eerste Kamer heeft zich hiervoor gedurende het parlementair jaar 2013-2014 bij verschillende gelegenheden ingezet.

Openbaar maken Raadsdocumenten

De Eerste Kamer zet zich al enige jaren in voor het kunnen raadplegen van documenten die onderdeel zijn van de onderhandelingen over Europese wetgevingsvoorstellen in de EU-Raadsvergaderingen. Sinds 2013 hebben beide Kamers toegang tot een database waar zij deze Raadsdocumenten kunnen inzien. De geraadpleegde ‘Limité-Raadsdocumenten’ mag de Kamer echter niet publiek maken of delen met derden, waardoor zij niet gevoed kan worden door commentaar uit de samenleving op Europese wetsvoorstellen die in onderhandeling zijn. De Kamer voelt dit aan als een beperking van de mogelijkheden tot democratische controle van het Europese wetgevingsproces. Op 1 april, 23 mei en op 11 juli 2014 zijn de commissies voor Immigratie en Asiel/JBZ-Raad en voor Europese Zaken met de regering in schriftelijk overleg getreden over het openbaar maken van deze Raadsdocumenten. Aanleiding voor de vragen vanuit de Kamer was een uitspraak van het Hof van Justitie van de EU in de zaak Access Info Europe, die volgens de beide Kamercommissies gebaseerd is op het uitgangspunt van transparantie en democratische legitimiteit van het Europese wetgevingsproces. De commissies zijn dan ook van mening dat Raadsdocumenten die deel uitmaken van de wetgevingsprocedure na verspreiding onmiddellijk beschikbaar moeten worden gesteld aan het publiek.

Beleidsdebat innovatie

De Eerste Kamer heeft op 18 maart 2014 met de Minister van Economische Zaken en met de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een beleidsdebat gevoerd over het Nederlandse innovatiebeleid. Hierbij kwamen het topsectorenbeleid (mede in relatie tot het mkb en duurzaamheid) en het financieel instrumentarium ten aanzien van innovatie (subsidies en fiscaliteit) aan de orde. De commissie heeft zich in aanloop naar dit debat laten informeren in een technische briefing door ambtenaren van het ministerie van Economische Zaken, van het ministerie van Financiën en van de Algemene Rekenkamer en een technische briefing van ambtenaren van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarnaast heeft de commissie de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid uitgenodigd om hun rapporten over innovatie, respectievelijk 'Waarde creëren uit maatschappelijke uitdagingen' en 'Naar een lerende economie', toe te lichten. Tijdens het debat hebben de twee bewindspersonen een aantal toezeggingen gedaan en zijn twee moties aangenomen.

Beleidsdebat cultuur

Op 24 september 2013 debatteerde de Eerste Kamer met de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over cultuurbeleid in Nederland. Het ging daarbij over de functie en betekenis van cultuur in de Nederlandse samenleving, de vraag naar de toegankelijkheid van cultuur en de publieke en private financiering ervan. Een motie om het Sociaal en Cultureel Planbureau de gevolgen van cultuurbezuinigingen bij Rijk, provincies en gemeenten voor de cultuursector in kaart te laten brengen werd door de indieners aangehouden toen de minister in het debat toezegde in het kader van bestaande rapportages, waaronder het rapport Cultuur in Beeld, de Kamer hierover te informeren. Eind 2013 stuurde de minister een brief aan de Kamer waarin zij inging op het beschikbare cijfermateriaal over ontwikkelingen in de culturele sector en de gevolgen van de cultuurbezuinigingen door Rijk en decentrale overheden. Enkele fracties binnen de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zagen hierin aanleiding om nader schriftelijk met de minister van gedachten te wisselen. Toen dit naar het oordeel van deze fracties niet de gewenste informatie opleverde, besloot de commissie de minister voor mondeling overleg naar de Kamer te roepen. In het overleg op 10 juni 2014 zegde de minister de Kamer toe in de volgende uitgave van Cultuur in Beeld aandacht te besteden aan door de Kamer genoemde onderwerpen en bovendien de Raad voor Cultuur een risicoanalyse te laten maken van 'witte vlekken' in de culturele basisinfrastructuur.

Stichting Kwaliteitsregister Jeugdzorg

De rol van de Eerste Kamer als controleur van de regering kwam ook aan de orde bij de oprichting van de Stichting Kwaliteitsregister Jeugdzorg. Deze stichting is in 2013 opgericht in het kader van de door de overheid wenselijk geachte professionalisering van de jeugdzorg. De Eerste Kamer is hiervan op de hoogte gebracht in een brief van 22 november 2013. Daaruit blijkt dat bij de oprichting van deze stichting het parlement niet de mogelijkheid is gegeven om inlichtingen te vragen of om aan te dringen op een voorafgaande machtiging bij wet. De Eerste Kamer toonde zich in haar brief van 6 december 2013 zeer ontstemd over deze gang van zaken. In een reactie op een tweede brief van de Kamer, zegde de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport toe dat in toekomstige gevallen waarin sprake is van het oprichten door de Staat van een privaatrechtelijke rechtspersoon het parlement wel zal worden betrokken.

1.3 *Novelles en reparatiewetgeving*

De behandeling van wetsvoorstellen in de Eerste Kamer leidt met enige regelmaat tot de aankondiging van novelles of reparatiewetgeving. Een novelle is een wetsvoorstel dat dient ter verbetering of aanvulling van een wetsvoorstel dat reeds bij de Eerste Kamer aanhangig is. Wanneer de Eerste Kamer technische dan wel inhoudelijke bezwaren heeft tegen een wetsvoorstel, kan het de behandeling aanhouden totdat een novelle de Eerste Kamer heeft bereikt. In het geval dat er een bezwaar is dat weliswaar zwaarwegend is maar niet doorslaggevend,

kan de Kamer er op aandringen dat de verantwoordelijke bewindspersoon het onderdeel in een reparatiewet alsnog aanpast. In de tussentijd kan de behandeling van het wetsvoorstel dan wel worden afgerond. In deze paragraaf worden enkele voorbeelden genoemd van zowel novelles als reparatiewetgeving.

Pensioenhervorming

De Eerste Kamer heeft in belangrijke mate haar stempel gedrukt op wetsvoorstellen van de regering voor pensioenhervorming. Zij behandelde in het afgelopen parlementaire jaar de wetsvoorstellen Wet verlaging van de maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen en de Wet pensioenaanvullingsregelingen. In de Tweede Kamer hadden de beide wetsvoorstellen enkel steun gekregen van de coalitiepartijen, waardoor de regering voor een meerderheid in de Eerste Kamer steun moest zien te vinden bij oppositiepartijen. Tijdens het plenaire debat op 8 oktober 2013 bleken er echter veel zorgen te bestaan over de wetsvoorstellen. Die betroffen in het eerste wetsvoorstel met name de door de regering gehanteerde veronderstelling dat dat pensioenfondsen over zullen gaan tot een verlaging van hun premies. De Wet pensioenaanvullingsregelingen bevatte een zogeheten ‘excedentenregeling’, die 250 miljoen euro beschikbaar stelde om de opbouw van pensioen te versnellen en de versobering van het zogenoemde ‘Witteveenkader’ deels te compenseren. Diverse woordvoerders uitten bezwaren over de uitvoerbaarheid van deze regeling. De uitvoeringskosten hiervan zouden zeer hoog zijn in relatie tot de beoogde financiële compensatie. Diverse malen werd de kritiek van de Raad van State op de versobering van het Witteveenkader aangehaald. Naar aanleiding van deze bezwaren hebben de Staatssecretaris van Financiën en de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Eerste Kamer verzocht de plenaire behandeling van de wetsvoorstellen aan te houden. De regering heeft de Kamer bij brief van 18 december 2013 geïnformeerd dat het wetsvoorstel pensioenaanvullingsregelingen zal worden ingetrokken en dat zij door middel van een novelle tegemoet wilde komen aan de bezwaren van de Eerste Kamer. De novelle is op 20 januari 2014 bij de Tweede Kamer ingediend en na plenaire behandeling op 20 mei 2014, tezamen met overgebleven wetsvoorstel, op 27 mei 2014 door de Eerste Kamer aanvaard.

Verruiming fouilleerbevoegdheden

Ook het wetsvoorstel verruiming fouilleerbevoegdheden stuitte op bezwaren in de Eerste Kamer. Dit wetsvoorstel wijzigt de procedure en de werkwijze van preventief fouilleren, met het oogmerk om het instrument slagvaardiger te kunnen inzetten. Ook verruimt het wetsvoorstel de fouilleermogelijkheden voor de politie voor situaties in de dagelijkse politiepraktijk. Een voorbeeld hiervan is de ‘insluitingsfouillering’, oftewel de bevoegdheid tot onderzoek in het lichaam van degene die in een politiecel wordt ingesloten. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om de beslissing tot een dergelijke fouillering over te laten aan het hoofd van het territoriale onderdeel van de politie of diens plaatsvervanger. Tijdens de plenaire behandeling op 13 mei 2014 leefden er bij diverse woordvoerders zorgen over de zorgvuldige toepassing daarvan: nu de insluitingsfouillering een vergaande inmenging van het recht op lichamelijke integriteit is, waren zij van oordeel dat de beslissing hierover niet binnen de politiehiërarchie maar op meer afstand genomen zou moeten worden. Op aandringen van enkele Senatoren ging de Minister van Veiligheid en Justitie overstag: hij deed de toezegging om een reparatiewetsvoorstel voor te bereiden waarin wordt bepaald dat de bevoegdheid tot insluitingsfouillering uitsluitend wordt neergelegd bij de Officier van Justitie. Ook zegde de minister toe dat het gewraakte onderdeel van het wetsvoorstel buiten te laten zolang de reparatiewet nog niet in werking is getreden. Na deze toezegging werd het wetsvoorstel op 20 mei 2014 met een ruime meerderheid aanvaard.

Implementatiewet richtlijn consumentenrechten

Enkele maanden eerder deed de Minister van Veiligheid en Justitie een toezegging met een vergelijkbare strekking in het kader van de behandeling van het wetsvoorstel ter implementatie van de richtlijn consumentenrechten. Dit wetsvoorstel verwerkt de richtlijn consumentenrechten in het Burgerlijk Wetboek. In de schriftelijke fase waren twee punten aan de orde gesteld die naar het oordeel van een aantal fracties tijdens de mondelinge behandeling op 11 maart 2014 nog aandacht behoeften, aangezien die voor een kwalificatie- en interpretatieprobleem konden

zorgen. Het betrof allereerst de bepaling waaruit opgemaakt kan worden dat de regels van consumentenkoop van toepassing zijn op een contract voor de levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager zoals een cd of een dvd is geleverd (streaming-overeenkomsten). Volgens de Senatoren was hier geen sprake van een uit de richtlijn voortvloeiende aanpassing van het huidige recht maar van extra nationaal beleid. Daarnaast waren zij van oordeel dat de positie van de tussenpersoon die optreedt als vertegenwoordiger van de verkopende partij, onvoldoende helder geregeld is. In reactie op de geuite kritiek zegde de Minister van Veiligheid en Justitie toe dat hij met spoed een reparatiewetsvoorstel naar de ministerraad zou sturen, waarin de gewraakte onderdelen worden aangepast. De Eerste Kamer nam het wetsvoorstel vervolgens zonder stemming aan. Aan de toezegging is inmiddels uitvoering gegeven: in een brief van 25 april 2014 liet de minister weten dat het desbetreffende wetsontwerp door de ministerraad was aanvaard en voor advisering naar de Raad van State was doorgeleid.

Aanbieding 'participatieladder' door SP-Zeist en ABVA-KABO aan de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Medische urenbeperking

Een ander voorbeeld waarbij de Eerste Kamer de totstandkoming van reparatiewetgeving heeft bevorderd, is de regeling voor studenten met een medische urenbeperking. Dit onderwerp kwam aan de orde bij de behandeling van de Participatiewet. Met de invoering van dit wetsvoorstel krijgen gemeenten, ten gevolge van het amendement-Van Weyenberg/Schouten, de mogelijkheid om studenten met een beperking, die niet in staat zijn om het minimumloon te verdienen, individuele studietoeslag te verlenen. De Eerste Kamer juichte de nieuwe studieregeling ter financiële ondersteuning van deze groep toe, maar constateerde tevens dat het in de geest van het amendement zou zijn geweest als de studietoeslag ook beschikbaar zou zijn voor studenten met een medische urenbeperking. Immers, deze studenten zijn wel in staat per uur het minimumloon te verdienen, maar kunnen dit slechts een beperkt aantal uren. De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid erkende dit en zegde toe de wet zodanig aan te passen dat ook studenten met een medische urenbeperking aanspraak kunnen maken op de studietoeslag.

Overgangsrecht alleenstaande ouders

Een soortgelijke situatie deed zich voor tijdens het debat over de Wet hervorming kindregelingen, waarmee alleenstaande ouders met een bijstandsuitkering die volgens de Belastingdienst geen 'toeslagpartner' hebben een extra toeslag ontvangen: de alleenstaande ouder-kop op het kindgebonden budget. Als gevolg van het amendement-Hamer vallen alleenstaande ouders die ook met de kostendelersnorm te maken krijgen nog een jaar onder het overgangsrecht, waardoor zij meer tijd hebben om zich voor te bereiden op de inkomsterugval. Dit geldt echter niet voor ouders die op het ijkmoment voor de bijstand als alleenstaande ouder worden aangemerkt, bijvoorbeeld omdat hun partner in een tehuis verblijft of gedetineerd is, maar die per

1 januari 2015 door het afwijkende partnerbegrip voor toeslagen niet in aanmerking komen voor de alleenstaande ouder-kop. De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid honoreerde de breed gedragen wens van de Eerste Kamer om ook deze groep onder het overgangsrecht te brengen en zal dit regelen door middel van een wetswijziging. Na deze toezegging werd het wetsvoorstel aangenomen.

1.4 Toezeggingen

Toezeggingen kunnen van grote betekenis zijn voor de toepassing van een wetsartikel of voor de uitvoering van een daaraan gekoppeld beleidsvoornemen. Op de website van de Eerste Kamer staat een registratie van alle toezeggingen en de uitvoering daarvan door de regering. Op deze manier kan iedere geïnteresseerde de nakoming van de toezeggingen die de bewindspersonen bij de behandeling van de verschillende wetsvoorstellen hebben gedaan, gemakkelijk volgen. Eens per half jaar rappelleert de Eerste Kamer over de toezeggingen. Dit houdt in dat de desbetreffende bewindspersoon door de Kamer wordt gevraagd wat de status is van de nakoming van de toezegging. Hieronder worden een aantal opvallende toezeggingen beschreven uit in het afgelopen parlementaire jaar.

Aziatische horeca

Tijdens het debat over de Herziening van de Wet arbeid vreemdelingen deed zich de vraag voor of Aziatische restaurants in de problemen kunnen komen als tewerkstellingsvergunningen voor koks worden geweigerd, omdat er in Nederland werkzoekenden zijn die de betreffende functies kunnen vervullen. De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zegde toe dat het UWV, ondanks de aanscherping van de zogenaamde voorkeurstoets, bij de beoordeling van een tewerkstellingsvergunning indien nodig ook culturele of etnische functie-eisen mee zal laten wegen. Nu de wet inwerking is getreden, wordt vanuit de Aziatische horeca echter kritiek geuit op het ontbreken van maatwerk bij de beoordeling van tewerkstellingsvergunningen. De minister liet, op de vraag van de Kamer of deze kritiek terecht is, weten dat hij in overleg met de Aziatische horeca heeft besloten weer werkvergunningen toe te kennen aan Chinese Koks. Ook is er afgesproken dat de wok specialisten Nederlandse koks gaan opleiden.

Forensische zorg

Op 1 april 2014 stond de mondelinge behandeling van het wetsvoorstel forensische zorg op de plenaire agenda. Dit wetsvoorstel schept de kaders voor een nieuw stelsel van zorg aan gediïnerden met een psychiatrische aandoening of beperking, een verslaving of een verstandelijke handicap. Nadat de woordvoerders in eerste termijn gesproken hadden, is op verzoek van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie de beraadslaging geschorst en de behandeling aangehouden in afwachting van een brief van zijn hand en een zogenoemde 'veegwet' die enkele door Kamerleden gesignaleerde onjuistheden in het wetsvoorstel corrigeert. Het gaat daarbij allereerst om een verkeerd geformuleerde delegatiebepaling, waarin stond dat 'onze minister' (in plaats van 'de regering') bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels kan stellen. De staatssecretaris heeft toegezegd deze omissie te herstellen en ook om het woord 'tuchtscholen' uit het wetsvoorstel te schrappen, nu deze scholen niet meer bestaan. Aan beide toezeggingen is gevolg gegeven in het voorstel voor de Verzamelwet Veiligheid en Justitie 2013 dat op 24 april 2014 bij de Eerste Kamer is ingediend en in behandeling is genomen.

Evaluatie Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek

Bij de plenaire behandeling van de Wet uitbreiding Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek heeft de Minister voor Wonen en Rijksdienst de Eerste Kamer toegezegd dat er alsnog een wetenschappelijke evaluatie komt van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp). De Wbmgp, ook wel bekend als de 'Rotterdamwet', werd in 2005 door de Eerste Kamer aangenomen. De wet biedt gemeenten meer mogelijkheden om grootstedelijke problematiek aan te pakken door bijvoorbeeld inkomenseisen te stellen als voorwaarde voor een huisvestingsvergunning. De Wet uitbreiding Wbmgp scherpt het wettelijke instrumentarium verder aan en introduceert de mogelijkheid om een gebiedsaanwijzing maximaal vier keer te

verlengen met een periode van vier jaar. Tijdens de plenaire behandeling constateerde de Eerste Kamer dat van haar verlangd werd in te stemmen met de uitbreiding van een wet die nog niet aan een onafhankelijke en wetenschappelijk verantwoorde evaluatie was onderworpen. De Kamer heeft het wetsvoorstel pas aangenomen nadat de verantwoordelijke minister had toegezegd alsnog een evaluatie uit te voeren en de Kamer te informeren over de uitkomsten daarvan.

1.5 Moties

In het parlementair jaar 2013-2014 zijn er meer moties ingediend dan in de jaren daarvoor. Er werden 83 moties ingediend, waarvan er 31 werden aangenomen. Ter illustratie: in het parlementair jaar 2012-2013 werden er 67 moties ingediend en 30 aangenomen. Hierna komen enkele opvallende moties aan bod die de Eerste Kamer in het afgelopen jaar heeft aanvaard.

Criteria voor toelating asielzoekers

De Eerste Kamer heeft bij de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met het herschikken van de gronden voor asielverlening een motie aangenomen over het waarborgen van de huidige criteria voor toelating volgens het 'traumatabeleid' voor asielzoekers die traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt. Verschillende Kamerleden gaven tijdens het plenaire debat aan dat zij vrezen dat het uitvoeren van het wetsvoorstel gepaard zou gaan met een aanscherping van het traumatabeleid. In deze motie wordt de regering dan ook verzocht de huidige criteria voor toelating niet te wijzigen en de bescherming van specifieke kwetsbare minderheidsgroepen niet te verslechteren.

Staatscommissie herijking ouderschap

De Eerste Kamer heeft op 12 november 2013 gedebatteerd met de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over het wetsvoorstel Juridisch ouderschap vrouwelijke partner van de moeder. Dit wetsvoorstel regelt dat de vrouwelijke partner van de moeder, de 'duomoeder', zonder gerechtelijke procedure de juridische ouder van een kind kan worden. Doel hiervan is om de positie van kinderen die zijn geboren in een lesbische relatie zoveel mogelijk gelijk te stellen aan die van kinderen geboren in een heteroseksuele relatie. De wetswijziging maakt onder andere mogelijk dat de echtgenote van de moeder van rechtswege juridisch moeder wordt van het kind dat tijdens haar huwelijk is geboren, als het kind is verwerkt door een onbekende donor. Het kind stamt dan van rechtswege af van twee vrouwen. Het afstammingsrecht wordt hiermee niet langer alleen op het biologisch ouderschap maar ook op het sociale ouderschap gestoeld. Op grond van het wetsvoorstel kan de vrouwelijke partner van de moeder het juridisch ouderschap daarnaast krijgen door erkenning of door gerechtelijke vaststelling.

Tijdens het plenaire debat kwalificeerden meerdere woordvoerders het familierecht als onduidelijk, verbrokken en achterhaald; een integrale herziening zou noodzakelijk zijn om het familierecht in overeenstemming te brengen met moderne samenlevingsvormen. Op die manier kunnen gelijke gevallen ook daadwerkelijk gelijk worden behandeld. Er werd een motie ingediend die de regering verzoekt een brede, multidisciplinaire staatscommissie te installeren die de verhouding onderzoekt tussen juridische, biologische en sociale ouders en de kinderen die door hen worden verzorgd en opgevoegd. De staatssecretaris zegde de instelling van een dergelijke staatscommissie toe, waarop werd besloten de motie voorlopig aan te houden. Het wetsvoorstel is vervolgens op 19 november 2013 aangenomen.

Op 14 januari 2014 heeft de commissie voor Veiligheid en Justitie een mondeling overleg met de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie gevoerd over het instellen van de staatscommissie. Mede naar aanleiding van de gedachtewisseling die toen plaatsvond, stuurde de staatssecretaris op 21 februari 2014 een brief naar de Kamer waarin hij de conceptopdracht formuleerde. Bij ministeriële regeling van 28 april 2014 is de staatscommissie Herijking ouderschap ingesteld. Haar taak is om de regering te adviseren over de wenselijkheid van wijziging van de wettelijke

regeling over drie onderwerpen: het ontstaan van juridisch ouderschap, meerouderschap en meeroudergezag, en draagmoederschap. De staatscommissie wordt geacht vóór 1 mei 2016 haar advies uit te brengen.

Noordvleugelprovincie

In het regeerakkoord van het kabinet-Rutte II is vastgelegd dat, in het kader van het streven naar de vorming van vijf landsdelen, de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland worden samengevoegd. Voor de vorming van een 'superprovincie' heeft de regering de instemming van de Eerste Kamer nodig. Die toonde zich van meet af aan kritisch. Reeds in december 2012 had de Eerste Kamer de regering per motie verzocht haar voornemens op het gebied van de bestuurlijke organisatie van Nederland te onderbouwen met een integrale visie.¹ Die onderbouwing kwam in de vorm van de notitie 'Bestuur in samenhang', later gevolgd door een door de Eerste Kamer gevraagde nadere analyse). Een meerderheid van de Eerste Kamer stelde zich door middel van een in december 2013 ingediende motie op het standpunt dat de door de regering gegeven argumentatie een fusie van de drie provincies tot één Noordvleugelprovincie niet kon rechtvaardigen. In dezelfde motie wordt de regering dan ook opgeroepen het wetgevingsproces op te schorten. Op 23 juni 2014 heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Kamer medegedeeld dat geen wetsvoorstel meer zal worden ingediend voor de vorming van een Noordvleugelprovincie.

Fiscaal instrumentalisme

Bij de behandeling van het jaarlijkse Belastingplan en aanverwante wetgeving heeft de Eerste Kamer traditioneel veel aandacht voor individuele belastingmaatregelen. Tijdens de gezamenlijke behandeling van het Belastingplan 2014, de Wet wijziging percentages belasting- en invorderingsrente, de Wet aanpak fraude toeslagen en fiscaliteit en Overige fiscale maatregelen 2014 is door de Kamer uitgebreid gesproken over de inzet van het fiscale instrumentarium in den brede, met name over zogenaamd fiscaal instrumentalisme. Hiermee wordt bedoeld de inzet van fiscale maatregelen ter bevordering van niet-fiscale (bijvoorbeeld maatschappelijke of milieu-) doelstellingen. In de tweede termijn is hiervoor een motie ingediend die beoogt een kader te scheppen waarbinnen nieuwe belastinguitgaven kunnen worden getoetst en waarbij de regering dient uit te leggen waarom er, eventueel om redenen van politieke opportuniteit, van afgeweken wordt. De motie ziet niet op belastingheffingen. Concreet verzoekt de motie de regering belastinguitgaven substantieel terug te dringen, nieuwe belastinguitgaven pas uit te voeren als er een ex-ante evaluatie is geweest, de effectiviteit van deze maatregelen te monitoren en evalueren en de werkingsduur te koppelen aan een horizonbepaling. De Staatssecretaris van Financiën gaf aan dat hij deze motie ziet als een ondersteuning van zijn beleid. De motie werd op 17 december 2013 aanvaard.

1.6 Schriftelijke vragen

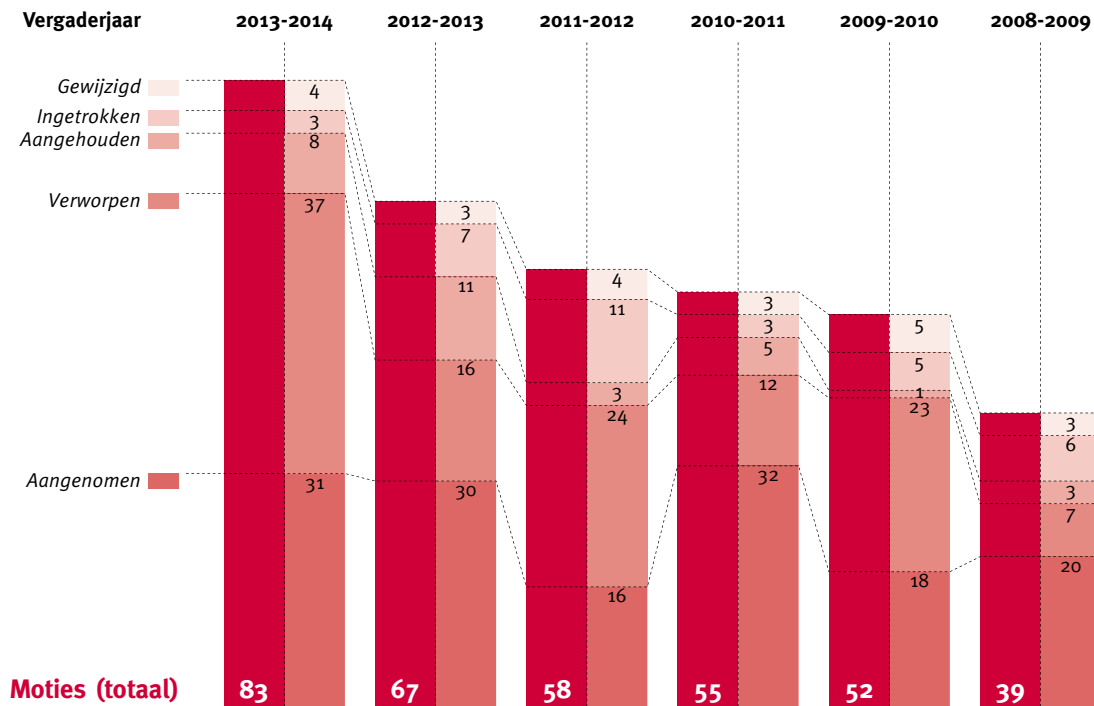
Een Kamerlid kan door middel van schriftelijke vragen een bewindspersoon op een bepaalde zaak attenderen of om een standpunt of feitelijke inlichtingen vragen. Eerste Kamerleden maken beperkt gebruik van de mogelijkheid tot het stellen van schriftelijke vragen aan de regering. In het parlementair jaar 2013-2014 zijn zeven schriftelijke vragen van Leden van de Eerste Kamer met het door de regering gegeven antwoord verschenen als Aanhangsel van de Handelingen, ten opzichte van zes vragen in het parlementaire jaar ervoor.

Schriftelijke vragen gaan vaak niet direct over een bij de Kamer aanhangig wetsvoorstel of Europees voorstel, maar over meer specifiek beleidsmatige zaken. Voorbeelden van dergelijke onderwerpen uit het parlementair jaar 2013-2014 zijn de drugsgerelateerde criminaliteit in Limburg en Brabant, een arrest van de Hoge Raad over naheffingsaanslagen in de loonbelasting/premie volksverzekeringen, een milieueffectrapportage en het splitsingsplan en het dividendbeleid van de NUON.

¹ Zie Jaarbericht 2012-2013, p. 21-22.

Gebruik van bevoegdheden in de Eerste Kamer

Schriftelijke vragen	7	6	12	6	12	15
Interpellaties	0	0	1	0	0	0
Novelles	3	2	1	0	1	0

2. Toetsingskader en -criteria

De Eerste Kamer beoordeelt de kwaliteit van voorgestelde wetgeving. Vaste aandachtspunten zijn daarbij: rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Deze zijn uitgewerkt in een aantal ‘aandachtspunten voor wetgevingskwaliteit’, die behulpzaam zijn voor de Leden bij het beoordelen van wetsvoorstellen. De Eerste Kamer kijkt ook hoe het wetsvoorstel zich verhoudt tot lagere regelgeving, beleidsnota’s, toekomstige wetgeving, rapporten van derden en signalen van belanghebbenden. Inzicht in de samenhang van wetgeving zorgt ervoor dat inconsistenties en problemen bij de uitvoering en handhaving zoveel mogelijk voorkomen worden.

2.1 Rechtmatigheid

De Eerste Kamer beoordeelt wetgeving op rechtmatigheid in brede zin. Rechtsbescherming, rechtszekerheid en verenigbaarheid met de Grondwet en internationale verdragen zijn enkele juridische aspecten die de Eerste Kamer zorgvuldig meeweegt in haar oordeel. De Eerste Kamer hecht veel waarde aan het controleren of wetsvoorstellen in strijd zijn met fundamentele rechtsbeginselen of grondrechten. Zo is er bij de Kamerleden bijvoorbeeld veel aandacht voor het recht op privacy, het gelijkheidsbeginsel en het medisch beroepsgeheim.

2.1.1 Toetsing fundamentele rechtsbeginselen en grondrechten

Vreemdelingentoezicht en identificatie

Bij de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met Verruiming bevoegdheden vreemdelingentoezicht besteedde de voorbereidende commissie voor Immigratie en Asiel /JBZ-Raad bijzondere aandacht aan de mogelijke inbreuk op de privacy. De ruimere bevoegdheden bij huiszoekingen en onderzoeken aan kleding of lichaam hebben als doel om de identiteit van een vreemdeling vast te stellen, maar hebben voor burgers soms ingrijpende gevolgen. Centraal in het voorbereidend onderzoek en het plenaire debat stonden de vraag naar de noodzaak van de maatregelen en de proportionaliteit van de inbreuk op het recht van privacy. Het debat mondde uit in drie toezeggingen over een nadere toelichting van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie die hij in een brief van 10 februari 2014 nog voorafgaand aan de stemming op 11 februari 2014 aan de Kamer heeft doen toekomen.

Ook de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met het gebruik van biometrie bij de identificatie van vreemdelingen riep bij de Kamerleden veel vragen op over de bescherming van privacy van vreemdelingen. De wetswijziging beoogt het aanpakken van identiteitsfraude, documentfraude en illegaliteit door het opslaan van vingerafdrukken en digitale pasfoto's van vreemdelingen in een centraal bestand. Bij de behandeling van het wetsvoorstel stelden Kamerleden vragen over het eventuele discriminatoire karakter, de mogelijke inbreuken op privacy, de centrale opslag van de gegevens en het gebruik van gegevens voor strafrechtelijke onderzoeken. Een meerderheid van de Kamer nam een motie aan over het verkorten van de bewaartermijn van biometrische kenmerken in de vreemdelingenketen. Op verzoek van de Eerste Kamer deed de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie de toezegging de wet eerder te evalueren dan aanvankelijk de bedoeling was, namelijk na drie jaar in plaats van vijf jaar. Bij de evaluatie zal eveneens worden bekeken of de bewaartermijn van biometrische kenmerken in de vreemdelingenketen kan worden verkort.

Emancipatie transgenders

Bij de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging vermelding van geslacht in de geboorteakte (ook wel: 'Emancipatie transgenders') kwam het gelijkheidsbeginsel aan de orde. Dit wetsvoorstel beoogt het voor transgenders van zestien jaar en ouder eenvoudiger te maken om de geslachtsvermelding in de geboorteakte te laten wijzigen. Dit gebeurt door het schrappen van een aantal voorwaarden, behalve de voorwaarde dat er een blijvende overtuiging is om tot het andere geslacht te behoren. Ook wordt voorgesteld om de bestaande rechterlijke verzoekschrift-procedure te wijzigen in een procedure bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Tijdens het plenaire debat was brede steun voor het laten vervallen van de eisen van lichamelijke aanpassing en onvruchtbaarheid bij geslachtswisseling. Over het ontbreken van een rechterlijke toets, de leeftijdsgrens en de zelfdiagnose als beslissend criterium bleken de onderlinge verschillen van mening tussen de woordvoerders groter. In reactie op kritische vragen zegde de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie toe te bevorderen dat een aantal waarborgen wordt opgenomen in een protocol van de beroepsgroep met nadere kaders voor de deskundigenbeoordeling. Ook deed hij de toezegging om de wet na drie jaar na inwerkingtreding te evalueren, in plaats van na vijf jaar. Na deze toezeggingen nam de Kamer het wetsvoorstel aan.

Verbod op godslastering

Over het initiatiefvoorstel-Schouw en De Wit tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het laten vervallen van het verbod op godslastering is op 26 november 2013 gedebatteerd. Dit wetsvoorstel schrapt het verbod op godslastering en het daarmee samenhangende verbod op de verspreiding van godslasterlijke afbeeldingen of geschriften en het aan de openbare weg zichtbaar maken hiervan. Het belangrijkste argument van de initiatiefnemers voor het voorstel is het belang dat zij hechten aan de vrijheid van meningsuiting; de botsing van argumenten en opvattingen zou het debat over belangrijke zaken, zoals levensbeschouwelijke kwesties en de inrichting van de samenleving verdiepen.

Tijdens het plenaire debat uitten diverse woordvoerders zorgen over de beperking van de vrijheid van godsdienst en godsdienstbeleving door het schrappen van het verbod op godslastering. Zij onderstreepten het belang van het beschermen van religieuze minderheden tegen zeer kwetsende uitlatingen. Een motie die de regering verzoekt te onderzoeken of een mogelijke aanpassing van het Wetboek van Strafrecht deze bescherming kan bieden zonder de werking van de vrijheid van meningsuiting onnodig te beperken, kon rekenen op een meerderheid. Naar aanleiding van deze motie heeft de regering het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) onderzoek laten verrichten. In navolging van de conclusies uit dit onderzoek, heeft de Minister van Veiligheid en Justitie in een brief van 15 juli 2014 aan de Kamer laten weten dat de regering aanpassing van de strafwet niet nodig acht. De commissie heeft op 9 september 2014 besloten het schriftelijke overleg over dit onderwerp voort te zetten.

Initiatiefvoorstel 'weigerambtenaren'

De Eerste Kamer heeft eind mei 2014 een initiatiefwetsvoorstel aangenomen tot wijziging van de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) in verband met ambtenaren van de burgerlijke stand die onderscheid maken bij het sluiten van huwelijken. Het gaat hierbij om de zogenaamde 'weigerambtenaren', ambtenaren die gewetensbezwaren hebben tegen huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht. Het wetsvoorstel introduceert een benoembaarheidsvereiste: als ambtenaar of buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand is slechts benoembaar de persoon die in de uitoefening van zijn ambt geen onderscheid maakt als bedoeld in de Awgb. Er mag dan dus geen beroep meer worden gedaan op gewetensbezwaren tegen huwelijken van personen van hetzelfde geslacht.

Het debat in de Eerste Kamer spitste zich vooral toe op het recht op gelijke behandeling van hetero- en homoseksuelen (artikel 1 Grondwet), de gelijke benoembaarheid in de openbare dienst (artikel 3 Grondwet) en het gewicht van godsdienstig geïnspireerde gewetensbezwaren.

De Kamer kreeg van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onder meer de toezegging dat hij alle gemeenten in Nederland zal informeren dat het niet nodig is dat ook buitengewone ambtenaren van de burgerlijke stand die voor één huwelijk worden benoemd (bijvoorbeeld familieleden, vrienden of bekenden van het bruidspaar) de verklaring moeten tekenen. Ook was er bezwaar tegen de bepaling in het wetsvoorstel dat een ambtenaar in een procedure bij de rechter niet aan de gemeente kan tegenwerpen dat hij ongelijk behandeld is op grond van godsdienst. Dit werd door een deel van de Kamer opgevat als een toetsingsverbod voor de rechter. Op verzoek van de Kamer zal de minister na de volgende evaluatie van de Awgb een voorstel doen om deze bepaling uit het wetsvoorstel te schrappen.

Uitbreiding gronden voorlopige hechtenis

Op 6 mei 2014 debatteerde de Eerste Kamer met de Minister van Veiligheid en Justitie over het wetsvoorstel Uitbreiding gronden voorlopige hechtenis. Dit voorstel maakt het mogelijk om voorlopige hechtenis toe te passen in geval van verdenking van openlijke geweldpleging, brandstichting, bedreiging, (zware) mishandeling of vernieling, begaan in de publieke ruimte, dan wel tegen personen met een publieke taak, waardoor maatschappelijke onrust is ontstaan en waarbij de berechting van het misdrijf met toepassing van het snelrecht zal plaatsvinden.

Tijdens het debat uitten veel woordvoerders, mede tegen de achtergrond van het hoge percentage mensen in voorlopige hechtenis in ons land, kritiek op de uitbreiding van deze bevoegdheid. Voorlopige hechtenis betekent immers een inperking van het recht op vrijheid en is in strijd met de onschuldpresumptie. Om die reden dient dit terughoudend te worden opgelegd. Senatoren wezen erop dat het instrument van voorlopige hechtenis niet is bedoeld als sanctiemiddel in het kader van lik-op-stukbeleid. Zij spraken de zorg uit dat het begrip 'maatschappelijke onrust' lastig te interpreteren is en te veel ruimte laat voor subjectieve invulling door de rechter-commissaris. Hoewel de Kamer haken en ogen aan het wetsvoorstel zag, nam zij het op 13 mei 2014 aan, na van de minister de nodige toezeggingen.

2.1.2 Staatsrechtelijke aspecten

De Eerste Kamer is in het bijzonder alert op kwesties die het staatsrecht raken. Bij de beoordeling van wetsvoorstellen wordt gekeken naar hun verhouding tot de Grondwet, internationale verdragen en staatsrechtelijke beginselen. Ook wordt gezien hoe wetsvoorstellen zich verhouden tot de bestuurlijke inrichting van Nederland.

Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en minister Opstelten en staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie bij het debat over de staat van de rechtsstaat

Algemene Grondwetbepaling over democratische rechtsstaat

Op 14 februari 2012 nam de Eerste Kamer een motie aan die de regering verzocht een voorstel te ontwikkelen voor de formulering van een algemene bepaling in de Grondwet, waarin wordt uitgedrukt dat Nederland een democratische rechtsstaat is.² De regering heeft deze motie aanvankelijk naast zich neergelegd, maar na een debat met de Eerste Kamer in september 2013 alsnog toegezegd de motie te zullen uitvoeren.³ Die uitvoering kwam aanvankelijk in de vorm van een notitie, waarin de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties drie opties schetst voor een mogelijke algemene bepaling in de Grondwet. De regering was echter nog steeds geen voorstander van opname van een algemene bepaling in de Grondwet en was dan ook niet voornemens hiervoor een wetsvoorstel in te dienen.

De commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis van de Koning heeft daarop per brief laten weten dat de Kamermotie wel naar de letter, maar niet naar de geest is uitgevoerd, hetgeen zij betreurde. Vervolgens heeft de Eerste Kamer in het debat over de Staat van de Rechtsstaat op 11 maart 2014 kunnen bewerkstelligen dat de minister de kwestie van de algemene bepaling opnieuw in de ministerraad zou agenderen. De nieuwe bespreking in de ministerraad heeft ertoe geleid dat de regering 'om' is gegaan: zij zal een wetsvoorstel indienen ter introductie van een bepaling in de Grondwet die luidt: "De Grondwet waarborgt de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten". Daarmee wordt de motie van de Eerste Kamer alsnog ook naar de geest uitgevoerd. Het wetsvoorstel tot aanpassing van de Grondwet wordt waarschijnlijk in het voorjaar van 2015 ingediend.

Debat over de staat van de rechtsstaat

Op 11 maart 2014 heeft de Eerste Kamer met de Minister van Veiligheid en Justitie, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie gedebatteerd over de staat van de rechtsstaat in Nederland. Het initiatief voor dit thematische beleidsdebat kwam van de commissie voor Veiligheid en Justitie. De gedachte erachter was dat

² Zie Jaarbericht 2011-2012, p. 24.

³ Zie Jaarbericht 2012-2013, p. 18.

veel wetsvoorstellen die in de Kamer worden behandeld, aspecten bevatten die raken aan de rechtsstaat. Een breed debat hierover biedt de mogelijkheid om deze (behandelde en toekomstige) wetsvoorstellen in hun onderlinge samenhang te bezien en om inzichtelijk te maken in hoeverre de beginselen van de rechtsstaat gewaarborgd zijn.

Vrijwel alle woordvoerders uitten hun zorgen over het functioneren van de democratische rechtsstaat, de rechterlijke macht die met geldgebrek en werkdruk te kampen heeft, en de toegang tot de rechter die niet meer verzekerd is of dreigt te worden als gevolg van het verhogen van griffierechten en het beperken van gesubsidieerde rechtsbijstand. Ook klonk er kritiek op de focus in de politiek op meerderheidsbesluitvorming die onvoldoende ruimte laat voor tegenpraak en belangen van minderheden. Een aantal Senatoren was van mening dat de balans tussen macht en recht in onze democratische rechtsstaat opnieuw onder de loep genomen moet worden. » Zie ook Deel I, 4.1. 'Staat van de rechtsstaat' «

Tijdens het debat zijn zeven moties ingediend, waarvan er vijf werden aangenomen. Een eerste aangenomen motie verzoekt de regering onderzoek te doen naar een voorziening voor de toegang tot de rechter voor gevallen waarin het Juridisch Loket oordeelt dat iemand niet voor gefinancierde rechtsbijstand in aanmerking komt. Twee andere moties die het ook haalden, roepen de regering eveneens op de toegang tot de rechter te waarborgen. Het gaat allereerst om een motie die de regering vraagt het bezuinigingsplan voor de gefinancierde rechtsbijstand te heroverwegen. Een andere motie verzoekt de toegang tot de rechter te garanderen bij een mogelijke aanpassing van het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand en het stelsel van de griffierechten. De vierde motie die is aangenomen, vraagt de regering om kwaliteitseisen, die de onafhankelijke rechter zelf stelt, als uitgangspunt te nemen bij beslissingen over de bekostiging van de rechterlijke macht. De regering is ten slotte bij motie opgeroepen om haast te maken met de ratificatie van drie protocollen en om de Kamer te informeren over het tijdpad waarin de voorstellen tot ratificatie aan het parlement zullen worden aangeboden.

» Zie ook Deel I, 4.1. Consultatie van deskundigen «

> **p.33**
Consultatie van deskundigen

Aanbieding petitie van Consumentenbond over gefinancierde rechtshulp aan de commissie voor Veiligheid en Justitie

Correctief en raadgevend referendum

De Eerste Kamer heeft in dit parlementaire jaar twee initiatiefwetsvoorstellen over het referendum behandeld en aangenomen. Het verschil tussen de beide wetsvoorstellen is dat het eerste voorstel een bindend correctief referendum betreft, en het tweede een raadgevend referendum. Het voorstel voor een bindend correctief referendum maakt het voor burgers mogelijk een door de beide Kamers aangenomen wetsvoorstel aan een volksraadpleging te onderwerpen. Als een meerderheid zich bij het referendum uitspreekt tegen het voorstel, vervalt dit van rechtswege. Dit voorstel behelst een wijziging van de Grondwet en dient dus tweemaal het parlement te

passeren. De tweede maal is in beide kamers bovendien een meerderheid van twee derde van het aantal uitgebrachte stemmen nodig. In mei 1999 verwierp de Eerste Kamer al eens een tweede lezingsvoorstel over het correctief referendum omdat de vereiste gekwalificeerde meerderheid niet gehaald werd.

Het wetsvoorstel over het raadgevend referendum maakt, zoals de naam ook al aangeeft, een niet-bindend referendum mogelijk over door het parlement aangenomen en door de regering bekrachtigde wetsvoorstellen. Wanneer een meerderheid van de kiesgerechtigden zich bij een dergelijk referendum tegen de wet uitsprekt, geldt dit voor de wetgever als een raadgevende uitspraak tot afwijzing. Eén van de vragen waarover de Eerste Kamer zich tijdens de behandeling van beide wetsvoorstellen heeft gebogen, is of beide referenda naast elkaar kunnen bestaan. De Eerste Kamer drong aan op een zogenaamde horizonbepaling, die inhoudt dat het raadgevend referendum komt te vervallen als het correctief referendum in de Grondwet is opgenomen. Ook pleitte de Eerste Kamer voor een opkomstdrempel van tenminste 30 procent van de kiesgerechtigden bij het raadgevend referendum. De initiatiefnemers hebben toegezegd deze wensen in een reparatiewetsvoorstel te honoreren. Het reparatiewetsvoorstel is inmiddels in behandeling bij de Tweede Kamer.

Kiescollege BES-eilanden

De commissies voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning en voor Koninkrijksrelaties hebben dit parlementaire jaar veelvuldig van gedachten gewisseld met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het kiesrecht en de verkiezingen voor de eilandsraden op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Zij deden dit naar aanleiding van het voorstel om de eilandsraden voortaan mede de Leden van de Eerste Kamer te laten kiezen en naar aanleiding van een notitie van de minister die in een eerder debat over een wijziging van de Kieswet was toegezegd.⁴ Na een mondeling overleg met de minister hebben de commissies drie principiële uitgangspunten bij de regeling van het kiesrecht voor de eilandsraden en voor de Eerste Kamer geformuleerd. Deze zijn: actief en passief kiesrecht voor niet-Nederlanders voor de eilandsraden, geen directe of indirecte invloed van niet-Nederlanders op de samenstelling van de Eerste Kamer en wel invloed op die samenstelling voor Nederlandse ingezetenen van de BES-eilanden.

De enige mogelijkheid om deze drie uitgangspunten te verwezenlijken is volgens de commissies de instelling van een apart kiescollege BES, dat uitsluitend wordt gekozen door en uit ingezetenen met de Nederlandse nationaliteit en dat uitsluitend als taak heeft het mede verkiezen van de Leden van de Eerste Kamer. De commissies hebben de regering verzocht met de Tweede Kamer in overleg te treden over de instelling van een kiescollege. Dit overleg heeft plaatsgevonden, maar de regering lijkt vooralsnog niet bereid een voorstel voor de instelling van een kiescollege in te dienen. » Zie ook Deel I, 3. 'Kiescollege BES-eilanden' «

2.1.3. Toetsing internationale verdragen

Einde export kinderbijslag

Een voorbeeld van een wetsvoorstel dat de Eerste Kamer nadrukkelijk op strijd met internationale verdragen heeft getoetst is Einde export kinderbijslag.

Dit wetsvoorstel behelst een algeheel exportverbod voor kinderbijslag buiten de EU, ook voor landen waarmee Nederland een verdrag heeft dat anders bepaalt. Op 21 december 2012 had de Kamer besloten de behandeling van het wetsvoorstel aan te houden, in afwachting van een advies van de Raad van State. Aanleiding hiervoor waren de bezwaren van diverse woordvoerders over de gevolgen van het exportverbod voor een groot aantal internationale verdragen en de diplomatieke verhoudingen met onder meer Marokko en Turkije.

⁴ Zie Jaarbericht 2012-2013, p. 22.

Op 11 juni 2014 heeft de Eerste Kamer het debat over dit wetsvoorstel hervat. Bij het debat werden verschillende belangen afgewogen door de Senatoren. Zo werd een parallel getrokken met het woonlandbeginsel dat inhoudt dat de hoogte van een uitkering wordt afgestemd op het kostenniveau van het land waar de belanghebbende of diens kind woont. Een aantal Kamerleden gaf aan twijfels te hebben of het exportverbod op de kinderbijslag wel in lijn is met een aantal rechterlijke uitspraken over het woonlandbeginsel. Aan de andere kant gaven meerdere Senatoren aan dat zij de gedachte van de regering ondersteunen om geen belastinggeld te exporteren naar het buitenland.

De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel op 17 juni 2014 na stemming bij zitten en opstaan aangenomen. Maar niet dan nadat de minister heeft toegezegd eerst te kijken wat de verdere verdragsonderhandelingen met Marokko opleveren alvorens de wet in werking te laten treden. De regering beschouwt het aangenomen wetsvoorstel als een steun in de rug bij de onderhandelingen.

2.2 *Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid*

De Eerste Kamer spant zich in om wetgeving te voorkomen die naar haar opvatting in de praktijk tot uitvoerings- of handhavingsproblemen kan leiden. Ook bekijkt de Eerste Kamer of wetten in de praktijk werkelijk het beoogde effect zullen hebben. Regelmatig stelt de Kamer vragen over de effecten van wetgeving. In sommige gevallen leidt dit tot een aanpassing van het wetsvoorstel of een toezegging dan wel verduidelijking van de verantwoordelijke bewindspersoon.

Oprichting Transitie Autoriteit Jeugd

Tijdens de plenaire behandeling op 11 februari 2014 van het wetsvoorstel Jeugdwet hebben de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie diverse toezeggingen gedaan naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de Leden van de Eerste Kamer over de handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid ervan. De nieuwe Jeugdwet is een belangrijke stelselwijziging voor de versnipperde hulp aan jeugdigen en een belangrijke decentralisatieoperatie van het kabinet. Gemeenten worden verantwoordelijk voor het leveren van alle jeugdhulp. In het debat met de bewindslieden op 11 februari toonden diverse Eerste Kamerleden zich bezorgd dat jongeren na inwerkingtreding van de Jeugdwet niet de noodzakelijke hulp krijgen. De kritiek ging met name over het budget voor de gemeenten, het tempo en de overgangstermijn van de transitie en de waarborgen voor privacybescherming. Ook was er sterke kritiek op het overhevelen van de jeugd-ggz naar gemeenten.

Aanbieding petitie van ouders, instellingen en beroepsbeoefenaren in de jeugd-ggz aan de commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Eén van de toezeggingen betrof de oprichting van een Transitie Autoriteit Jeugd. Hoewel tijdens het debat de oprichting van een autoriteit ook werd gekwalificeerd als een ‘konijn uit de hoge hoed’, verwelkomden de meeste Senatoren het idee van een transitie-autoriteit die kan beoordelen of er goede afspraken zijn gemaakt tussen gemeenten en zorginstellingen. Wel plaatsten zij vraagtekens bij de precieze invulling van deze autoriteit. Naar aanleiding van deze discussie zegde de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport daarom toe de transitieautoriteit samen met de brancheorganisaties uit te werken en de Kamer daarover zo snel mogelijk een brief te sturen.

Staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie en staatssecretaris Van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport bij het debat over de Jeugdwet

Mede als gevolg van deze toezegging over de Transitie Autoriteit Jeugd stemde de Eerste Kamer op 18 februari 2014 in met de nieuwe Jeugdwet en met drie van de zes ingediende moties. In een brief van 7 maart 2014 gingen de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie nader in op de wens van de Kamer om geïnformeerd te worden over de voortgang van de oprichting van de transitieautoriteit. In deze brief werden de taken en de datum van inwerkingtreding (1 april 2014) van de transitieautoriteit omschreven. De vaste Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport besloot naar aanleiding van deze brief de toezegging open te laten staan totdat de transitieautoriteit daadwerkelijk was ingericht. Vervolgens stuurden de staatssecretarissen op 31 maart 2014 een tweede brief aan de Eerste Kamer, waarin zij nadere uitleg gaven over de taakomschrijving van de transitieautoriteit. De commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport besloot hierop dat zij de toezegging van 8 april 2014 als voldaan beschouwt.

Cliëntenrechten zorg

Bij de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging wet cliëntenrechten zorg stuitte de Eerste Kamer op bezwaren ten aanzien van de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de term ‘professionele standaard’. De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport beoogde met deze term aan te sluiten bij de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO), maar de Kamer was van mening dat het juist verwarring wekt om dezelfde term in meerdere betekenissen te gebruiken. De professionele standaard zoals gehanteerd in de WGBO is immers het wetenschappelijk uitgangspunt voor het handelen van hulpverleners, terwijl het begrip in de voorgestelde Wet cliëntenrechten zorg breder geformuleerd is en een rol geeft aan patiënten en zorgverzekeraars. Omdat zorgaanbieders worden getoetst op de term in de WGBO, kan dit in de praktijk tot onduidelijkheden leiden, aldus de Kamer. In een brief van 6 december 2013 onderschreef de minister het belang van heldere wetgeving op dit punt en zegde toe door middel van een wetswijziging de ruimere definitie ‘kwaliteitsstandaard’ in de Wet cliëntenrechten zorg te gebruiken en de term ‘professionele standaard’ voor de WGBO.

Concentratietoetsing zorg

Tijdens de behandeling van het voorstel Concentratietoetsing zorg vroeg de Eerste Kamer aandacht voor het terugdringen van de regeldruk van wetsvoorstellen op het gebied van volksgezondheid, welzijn en sport. De effectiviteit van de zorgsector wordt volgens de Kamer hierdoor gehinderd. In een brief van 28 januari 2014 gaf de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de zorg te delen over de grote hoeveelheid regels, registraties, verantwoordingsdocumenten en de daaraan verbonden inspanningen in tijd en geld. Hoe minder tijd er nodig is om te voldoen aan administratieve verplichtingen, des te meer tijd is er voor het leveren van zorg, aldus de minister. Eerder informeerde de minister de Kamer al over de wijze waarop voorstellen die het parlement nog niet hebben bereikt een berekening van regeldrukeffecten krijgen.

2.3 Wetssystematiek en wetgevingsproces

2.3.1 Vooruitlopen op wetgeving

Ook in het afgelopen parlementaire jaar heeft de Eerste Kamer aandacht gevraagd voor de onwenselijkheid dat de regering al maatregelen treft voordat het parlement de vereiste wetsvoorstellen heeft aanvaard. Hierbij gaat het met name om het treffen van voorbereidingen voor de uitvoering van een wetsvoorstel voordat het volledige wetgevingsproces is doorlopen, bijvoorbeeld door middel van Algemene Maatregelen van Bestuur.

Toekomst Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie

In het parlementaire jaar 2012-2013 is met de regering schriftelijk en mondeling overlegd⁵ over het vooruitlopen op wetgeving ten aanzien van de opheffing van de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie (PBO). De regering wilde destijds al stappen zetten die vooruitliepen op het wetsvoorstel dat de opheffing regelt. Nadat de bewindslieden van Economische Zaken expliciet hadden benadrukt dat zij de volle verantwoordelijkheid namen voor het proces, gaf de Eerste Kamer aan dat zij het door de bewindslieden aangekondigde proces niet zou blokkeren. Wel wenste de Kamer regelmatig op de hoogte te worden gehouden van de voortgang in het PBO-dossier.

De regering de Eerste Kamer per brief geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van de opheffing. De commissie voor Economische Zaken heeft hierop tweemaal schriftelijk met de regering van gedachten gewisseld. Deze gedachtewisseling vormde voor de commissie aanleiding tot het voeren van een plenair debat met de Minister en de Staatssecretaris van Economische Zaken over de kwestie op 3 juni 2014. Voorafgaand aan het debat heeft de commissie een informeel gesprek gevoerd met een aantal betrokken partijen, waaronder vertegenwoordigers van de productschappen. Tijdens het debat heeft de Kamer haar zorgen geuit over de onzekere periode tot aan de inwerkingtreding van het nog te ontvangen wetsvoorstel tot opheffing van de PBO's. De Minister van Economische Zaken gaf aan dat hij het proces zo zorgvuldig en transparant mogelijk ter hand heeft genomen en sprak de hoop uit dat het wetsvoorstel tot opheffing van de PBO's op 1 januari 2015 in werking zal kunnen treden. Het wetsvoorstel tot opheffing van de bedrijfslichamen is op 9 september aangenomen door de Tweede Kamer en is inmiddels in behandeling bij de Eerste Kamer.

2.3.2 Samenhang van wetgeving

De Eerste Kamer streeft ernaar om wetsvoorstellen die sterk met elkaar samenhangen gelijktijdig te behandelen. Dit kan ertoe leiden dat de Eerste Kamer de behandeling van een wetsvoorstel opschort.

Decentralisatie sociaal domein

In het parlementaire jaar 2013-2014 heeft Eerste Kamer bij de behandeling van drie decentralisatiewetten in het sociaal domein uitdrukkelijk gekeken naar onderlinge verbanden. De drie wetten hevelen belangrijke taken op het gebied van jeugdzorg, werk en inkomen en maatschappelijke ondersteuning over naar gemeenten.

Met de Jeugdwet worden gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning, hulp en zorg bij opgroei- en opvoedingsproblemen en psychische problemen van jeugdigen. Doelstelling van de Participatiewet is om iedereen die (geheel of gedeeltelijk) in staat is om te werken, te stimuleren tot participatie, bij voorkeur via regulier werk. Hiermee gaan, naast de mensen in de bijstand, ook degenen die voorheen de sociale werkvoorziening en de Wajong instroomden (met uitzondering van degenen die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben), behoren tot de doelgroep van gemeenten. Dit voorstel werd vanwege de samenhang gezamenlijk behandeld met de Wet maatregelen Wet werk en bijstand, bedoeld om bijstandsgerechtigden meer te activeren.

⁵ Zie Jaarbericht 2012-2013, p. 26

Aanbieding petitie van medewerkers in de sociale werkvoorziening aan de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 bieden gemeenten indien nodig zorg en ondersteuning, waardoor mensen in staat worden gesteld om, ondanks beperkingen, zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen. Hierbij is tevens een belangrijke rol weggelegd voor de mantelzorgers.

Hoewel het hier gaat om afzonderlijke wetgevingstrajecten, heeft de Eerste Kamer bij de behandeling veel aandacht gehad voor hun onderlinge effecten. Want hoe verhoudt de rol van de mantelzorger in de Wmo 2015 zich tot de invoering van de kostendelersnorm in de AOW uit de Wet Werk en bijstand (in de volksmond ‘mantelzorgboete’)? Dit riep binnen de Kamer dusdanig veel vragen op dat de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zich genoodzaakt zag de effecten van de ‘mantelzorgboete’ nader te laten onderzoeken. De staatssecretaris zegde toe de uitkomsten, samen met de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, op een later tijdstip uitvoerig met de Kamer te zullen spreken. Een andere rode draad in de debatten over de decentralisatiewetten was de aandacht voor de omgang met persoonsgegevens in de gemeentelijke praktijk.

Aanbieding petitie van FNV over bezuinigingen langdurige zorg aan de commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport

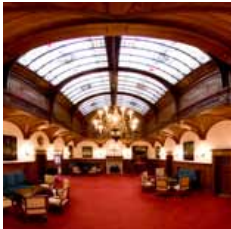
De Eerste Kamer heeft uiteindelijk op respectievelijk 18 februari, 1 en 8 juli 2014 ingestemd met de drie decentralisatiewetten in het sociaal domein. Hiermee gaf zij groen licht voor de, volgens de regering, grootste ontwikkeling in het binnenlands bestuur van de laatste decennia.

Wet zorg en dwang

Een ander voorbeeld van het in samenhang beoordelen van wetgeving is het wetsvoorstel Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten dat de Eerste Kamer op 19 september 2013 bereikte. De Eerste Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) was van mening dat het wetsvoorstel nauw samenhangt met het nog bij de Tweede Kamer aanhangige voorstel Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en heeft daarom besloten om, zodra dit laatste voorstel de Kamer bereikt, beide voorstellen gezamenlijk te behandelen. Bij het publiceren van dit Jaarbericht heeft het wetsvoorstel de Eerste Kamer nog niet bereikt.

Wijziging Wet Minimumloon

Ook bij het wetsvoorstel Wijziging wet minimumloon was samenhang een punt van discussie. Voorafgaand aan de stemming over het wetsvoorstel, waarmee personen die werken op basis van een opdrachtovereenkomst bescherming wordt geboden tegen onderbetaling, informeerde de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Eerste Kamer schriftelijk over de initiatieven van het kabinet om schijnconstructies aan te pakken en de handhaafbaarheid van de Wet minimumloon te verbeteren. De minister gaf aan dat hiertoe de bredere Wet aanpak schijnconstructies in voorbereiding was en dat het voorliggende wetsvoorstel als opmaat voor de brede aanpak van schijnconstructies kon worden beschouwd. Tijdens de hervatting van de beraadslaging bleken de bezwaren van enkele fracties met de brief niet te zijn weggenomen. De minister verzocht de Kamer hierop het wetsvoorstel aan te houden en opnieuw te bezien in samenhang met de bredere Wet aanpak schijnconstructies.

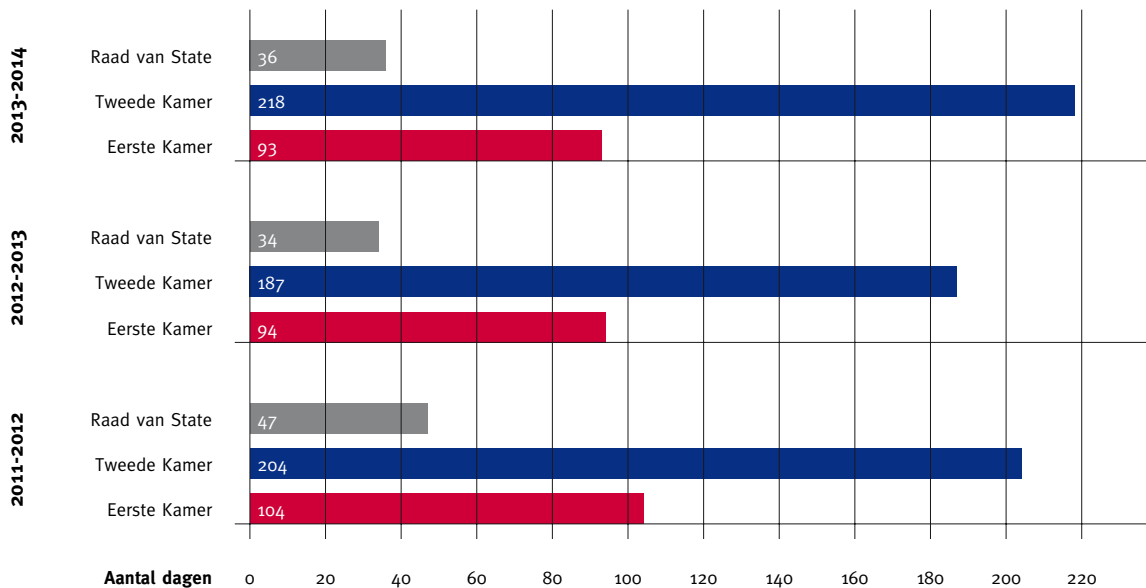

Het kabinet-Rutte II bij de Algemene Politieke Beschuwingen

Doorlooptijden wetsvoorstellen

In het wetgevingsproces kunnen onder meer de volgende fasen worden onderscheiden: adviesaanvraag bij de Raad van State, behandeling in de Tweede Kamer en behandeling in de Eerste Kamer. In onderstaande tabellen is per fase de gemiddelde, de minimale en de maximale doorlooptijd in dagen weergegeven.

Doorlooptijden wetsvoorstellen, gemiddelde duur

	minimale duur			maximale duur		
	2013-2014	2012-2013	2011-2012	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Raad van State	2	1	1	219	113	152
Tweede Kamer	6	7	6	2849	1299	1841
Eerste Kamer	5	12	5	1092	1267	1804

De gemiddelde doorlooptijd van een wetsvoorstel in de Eerste Kamer bedroeg 93 dagen. Dit is 1 dag sneller dan in het voorgaande parlementaire jaar. De Eerste Kamer handelde 50% van de wetsvoorstellen binnen 40 dagen af en 90% binnen 231 dagen.

Wetsvoorstellen met de kortste behandeltijd (5 dagen):

[Uitbreiding loodsplichtig vaarwater in verband met de ingebruikneming van Maasvlakte 2, Begrotingsstaten Veiligheid en Justitie 2014, Begrotingsstaten Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2014, Begrotingsstaten Defensie 2014, Begrotingsstaten Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2014, Twee-woningen-regel en beëindiging voorschotregeling Algemene Ouderdomswet, Ontwerpen voor bewegwijzering, Wijziging Wet Milieubeheer en de Crisis- en herstelwet op het terrein van het omgevingsrecht in verband met enkele noodzakelijke reparaties, Bijstand verlenen aan Europese Commissie bij onderzoek naar manipulatie van statistieken](#)

Wetsvoorstel met de langste behandeltijd (1092 dagen):

[Verbetering kinderbeschermingsmaatregelen](#)

3. Koninkrijksrelaties

Implementatie nieuwe staatkundige structuur

De commissie voor Koninkrijksrelaties heeft in het parlementair jaar 2013-2014 meerdere keren met de regering van gedachten gewisseld over de betekenis van de nieuwe staatkundige structuur van het Koninkrijk voor met name Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Bij het ingaan van de nieuwe staatkundige structuur op 10 oktober 2010 is afgesproken dat er in Caribisch Nederland sprake moet zijn van ‘een binnen Nederland aanvaardbaar’ voorzieningenniveau. De commissie heeft de regering per brief gevraagd uiteen te zetten wat zij hieronder precies verstaat, welke criteria zij hiervoor hanteert en wat de voorgenomen stappen zijn om tot dit voorzieningenniveau te komen. De commissie voor Koninkrijksrelaties heeft in het kader hiervan met de regering onder meer van gedachten gewisseld over de gezondheidszorg en over de pensioenen en het minimumloon. Tevens had zij aandacht voor het onderwijs in Caribisch Nederland.

Opening Interparlementair
Koninkrijksoverleg op 3 juni 2014

Ook heeft de Eerste Kamer sinds de inwerkingtreding van de nieuwe staatkundige structuur aandacht gehad voor de toegezegde legislatieve terughoudendheid ten aanzien van Caribisch Nederland. Eerder had de commissie alle departementen verzocht de Eerste Kamer een halfjaarlijks overzicht te doen toekomen van voorgenomen wet- en regelgeving die van toepassing is in Caribisch Nederland. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de Kamer per brief laten weten dat hij vanaf december 2013 deze overzichten gebundeld aan de Kamer zal doen toekomen. De Eerste Kamer heeft voorts een debat gevoerd over de IJKwet BES, waarin namens een groot aantal fracties de regering onder meer werd gevraagd hoe het wetsvoorstel zich verhoudt tot de legislatieve terughoudendheid voor Caribisch Nederland. Tijdens dit debat heeft de minister een aantal toezeggingen gedaan, onder andere over het informeren van de Kamer over de consultatie van de eilanden bij specifieke wetgeving voor Caribisch Nederland.

Evaluaties

Bij het ingaan van de nieuwe staatkundige structuur is toegezegd dat die vijf jaar na de inwerkingtreding zal worden geëvalueerd. Daarnaast bevat een aantal Rijkswetten die op 10 oktober 2010 inwerking zijn getreden evaluatiebepalingen. In dit parlementaire jaar is de Rijkscoördinatie voor Caribisch Nederland geëvalueerd. De commissie voor Koninkrijksrelaties van Eerste Kamer heeft de regering per brief verzocht haar te informeren over de reikwijdte van en de verhouding tussen de verschillende evaluaties. Daarnaast heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties tijdens het in – het voorgaande parlementaire jaar gehouden – beleidsdebat

over de toekomst van het Koninkrijk toegezegd de Kamer te zullen informeren over de opzet en planning van en opdracht voor de evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur. De minister heeft daarop op 23 juni 2014 een brief aan de Kamer gestuurd over deze evaluatie.

Interparlementair Koninkrijksoverleg

Tijdens het parlementair jaar 2013-2014 heeft tweemaal het Interparlementair Koninkrijksoverleg (IPKO) plaatsgevonden. Dit overleg vindt in beginsel halfjaarlijks plaats en wordt gevoerd door delegaties van de parlementen van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland. De Eerste en Tweede Kamerleden vormen tijdens het IPKO een gezamenlijke Staten-Generaaldelegatie, die niet alleen de bevolking van het Europese deel van Nederland vertegenwoordigt, maar ook de inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Tijdens het overleg van januari 2014 op Curaçao is onder meer gesproken over onderwijs, energie, gezondheidszorg, jeugd en jongeren, racisme en intolerantie binnen het Koninkrijk, integriteit van bestuur en over de economische kansen voor het Koninkrijk. Bij het overleg van juni 2014 in Den Haag is, naast de bovengenoemde onderwerpen, ook gesproken over de studieschuldenproblematiek voor studenten uit het Caribisch deel van het Koninkrijk. Het volgende IPKO staat gepland voor januari 2015 en zal plaatsvinden op Aruba.

Kiescollege BES-eilanden

De commissies voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning en voor Koninkrijksrelaties hebben dit parlementaire jaar veelvuldig van gedachten gewisseld met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het kiesrecht en de verkiezingen voor de eilandsraden op Bonaire, Sint Eustatius en Saba, gelet op de relatie met de verkiezingen van de Eerste Kamer.

4. De Eerste Kamer in dialoog

Om haar taken op een goede wijze te kunnen vervullen, zoekt en onderhoudt de Eerste Kamer contacten met tal van bestuurlijke en maatschappelijke organisaties, deskundigen en particulieren. In november 2013 ontvingen de Staten-Generaal ongeveer 1500 veteranen in de gebouwen aan het Binnenhof. Deze ontmoeting was speciaal bedoeld voor veteranen die gewond zijn geraakt tijdens missies of hier psychische klachten aan hebben overgehouden. Naast rondleidingen en (soms emotionele) momenten van weerzien konden de veteranen met Kamerleden in discussie. In het kader van aandacht voor militaire missies en veteranen is in juni 2014 ook een borstbeeld onthuld van luitenant-kolonel Thomson. Hij was de eerste Nederlandse militair die

Ontvangst veteranen door Staten-Generaal

tijdens een door Nederland uitgevoerde vredesmissie (1914, Albanië) ten dienste van de inter-nationale rechtsorde is gesneuveld. Ook was de Eerste Kamer dit jaar actief in het kader van 200 jaar Koninkrijk. Tijdens het Grondwetfestival overtrof het aantal bezoekers op alle fronten de verwachtingen. Niet alleen toonden vele duizenden zich geïnteresseerd in het gebouw van de Eerste Kamer, ook gingen bezoekers tijdens hoorcolleges uitgebreid met Eerste Kamerleden en externe deskundigen in discussie over de waarde van wetten en de rol van de Eerste Kamer. Ook Open Monumentendag trok dit jaar weer veel belangstelling. Enkele duizenden mensen – jong en oud – bezochten de Eerste Kamer, met als hoogtepunt het bezichtigen van

Onthulling borstbeeld luitenant-kolonel Thomson

Hoorcollege in plenaire zaal tijdens Grondwetfestival

de historische Grote Vergaderzaal waar de Senaat elke dinsdag de plenaire vergaderingen houdt. In deze zaal vond dit jaar een uniek concert plaats van zowel het saxofoonkwartet uit het harmonie-orkest van de Koninklijke Sophia's Vereeniging als het Chamber Choir of Smolny Cathedral uit St.Petersburg. Een andere bijzondere gebeurtenis was de Prokkelstage. Op die dag lopen verstandelijk gehandicapten een dagdeel mee bij organisaties in Nederland.

Open Monumentendag: bezoekers in de rij voor het gebouw van de Eerste Kamer

4.1 Consultatie van deskundigen

Zie ook

De Eerste Kamer organiseert in de voorbereiding op de plenaire behandeling van een wet, nota of beleidsthema geregeld deskundigenbijeenkomsten. Bij deze bijeenkomsten worden deskundigen, adviesraden en/of belanghebbenden gevraagd naar hun visie. Doel van die gesprekken is om informatie te verkrijgen over voor de Kamer relevante aspecten van wetgevingskwaliteit, zoals effectiviteit en uitvoerbaarheid. Hierna volgt een selectie van deskundigenbijeenkomsten uit het afgelopen parlementaire jaar.

Participatiewet

De commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 15 april 2014 een deskundigenbijeenkomst gehouden over het wetsvoorstel Invoeringswet Participatiewet. Tijdens de deskundigenbijeenkomst lieten de Leden van de Eerste Kamer zich informeren over de uitvoeringsaspecten van de wet door een aantal organisaties waaronder de sociale werkvoorziening, de sociale diensten, de vakbonden en het UWV. Daarnaast heeft de commissie zich via een technische briefing ambtelijk laten informeren over de details en gevolgen van het wetsvoorstel, zodat er een zorgvuldig afgewogen besluit kon worden gekomen.

Het wetsvoorstel Invoeringswet Participatiewet maakte veel onrust los bij de doelgroep. De Leden van de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben tijdens de maanden van de behandeling dan ook meermaals een petitie in ontvangst genomen van burgers en organisaties die op indringende wijze hun zorgen uitten over de uitwerking van het wetsvoorstel.

Dit wetsvoorstel is onderdeel van een grote decentralisatieoperatie van het kabinet Rutte-II. Het wetsvoorstel wijzigt de Wet werk en bijstand, de Wet sociale werkvoorziening en de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten met als doel te komen tot één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt.

Staat van de rechtsstaat

De commissie voor Veiligheid en Justitie heeft op 4 februari 2014, ter voorbereiding op het debat over de staat van de rechtsstaat dat ruim een maand later plaatsvond, een openbare deskundigenbijeenkomst georganiseerd. Drie thema's kwamen aan bod: rechtspraak, strafrecht en grondrechten. Hierbij waren onder meer de Nationale Ombudsman, de vicevoorzitter van de Raad van State, de President van de Hoge Raad en een voormalig minister van Justitie uitgenodigd om hun visie op de rechtsstaat te geven. Deels was er systeemkritiek. Zo betoogde de Nationale Ombudsman dat de rechtsstaat is verzwakt en dat de politiek onvoldoende bijdraagt aan het functioneren van de democratie. De vicevoorzitter van de Raad van State onderschreef dat en stelde daarnaast dat het denken over het recht binnen de overheid gemarginaliseerd is. Het recht zou door politiek en bestuur als beleidsinstrument worden beschouwd, waardoor beelden en sentimenten het vaak winnen van feiten en waarden. De rechterlijke macht wordt hierdoor gehinderd in haar taak, aldus de vicevoorzitter. Deels was er ook kritiek op individuele maatregelen, zoals het inperken van gesubsidieerde rechtsbijstand, het verhogen van griffierechten en het opvoeren van de werkdruk in de rechtspraak. De President van de Hoge Raad bepleitte het immense belang voor de rechtsstaat van de toegang tot de rechter. Het is volgens de President van de Hoge Raad een volstrekt veilige veronderstelling dat de drempels op dit moment eerder te hoog dan te laag zijn. De beschouwingen bleken niet aan dovemans oren gericht: tijdens het debat op 11 maart 2014 refereerden alle woordvoerders aan de deskundigenbijeenkomst en in de diverse bijdragen echode de kritiek van de deskundigen door.

Cyberintelligence en publiek belang

Naar aanleiding van de onthullingen van de heer Edward Snowden over de werkwijze van de NSA en correspondentie met de regering over de betekenis hiervan voor de Nederlandse situatie vond, op initiatief van de commissies voor Immigratie & Asiel / JBZ-Raad en voor Veiligheid en Justitie, op 6 mei 2014 een openbare deskundigenbijeenkomst plaats over cyberintelligence en publiek belang. Onder deze noemer lieten de Senatoren zich informeren over de technische

Terug naar

> p.22

Terug naar

> p.21

aspecten van (bedrijfs-)spionage, de juridische normering en de gevolgen voor de privacy van burgers. De uitkomsten van deze deskundigenbijeenkomst zijn meegenomen bij het beleidsdebat over de rol van de overheid bij digitale dataverwerking en -uitwisseling en het toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Jeugdwet

De commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft zich bij de behandeling van het wetsvoorstel voor een nieuwe Jeugdwet in een briefing door de ambtenaren van het ministerie laten informeren over de technische details.

Daarnaast heeft de commissie op 9 december 2013 een deskundigenbijeenkomst gehouden over een aantal belangrijke aspecten van het wetsvoorstel. Tijdens de deskundigenbijeenkomst lieten de Eerste Kamerleden zich informeren door meer dan twintig deskundigen van verschillende organisaties, overheidsinstanties, universiteiten en zorginstellingen. De bijeenkomst was onderverdeeld in drie blokken naar expertisegebied. In het eerste blok kwamen de justitiële aspecten van het wetsvoorstel aan de orde. De sprekers in het tweede blok concentreerden zich voornamelijk op de medische- en privacyaspecten van het wetsvoorstel. In het laatste blok kwamen de algemene aspecten van de transitie van centrale overheid naar gemeenten aan de orde. Van de bijeenkomst is een uitgebreid verslag beschikbaar.

4.2 Provinciebezoeken

De Eerste Kamer heeft in de Kamerperiode 2011-2015 opnieuw alle provincies uitgenodigd voor een inhoudelijke discussie over onderwerpen die in overleg worden vastgesteld. Deze zittingsperiode werd een nieuw format van de bijeenkomsten gehanteerd. In plaats van de provincies individueel uit te nodigen, werden de provincies nu groepsgewijs ontvangen.

34

Provinciebezoek Zuid-Holland en Zeeland

Op 30 oktober 2013 ontving de Eerste Kamer de Provinciale en Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. Onderwerp van gesprek was onder andere de Wet op de Jeugdzorg. Ook discussieerden de delegaties over de plannen van het kabinet voor het fuseren van de drie provincies.

De laatste ontvangst van de Provinciale en Gedeputeerde Staten tijdens deze zittingsperiode van de Eerste Kamer vond plaats op 3 april 2014. Ditmaal gingen delegaties van de provincies Zuid-Holland en Zeeland in debat met elkaar en met een delegatie van Kamerleden. De 'Toekomstvisie Zeeland 2040' maar ook de decentralisatie van rijkstaken (gecombineerd met het opheffen van de WGR+ leidden tot een levendig debat.

4.3 Eerste Kamer online

De Eerste Kamer heeft twee met elkaar geïntegreerde websites. De website www.eerstekamer.nl is de algemene website van de Eerste Kamer. De Europapoort – www.europapoort.nl – is de Europese website van de Eerste Kamer. Op deze website staat informatie over de Europese activiteiten van de Kamer en haar commissies. Via deze websites kan iedereen kennis nemen van activiteiten van de Kamer op het gebied van nationale en Europese wet- en regelgeving en overige activiteiten. Via de [livestream](#) kunnen belangstellenden rechtstreeks een plenair debat of bijeenkomst volgen. Dit jaar is er een nieuwe werkwijze geïntroduceerd voor de verslaglegging van plenaire vergaderingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een door de Dienst Verslag en Redactie ontwikkeld systeem dat het mogelijk maakt om verslagen twee uur na afloop van een plenaire vergadering geheel automatisch op de website van de Eerste Kamer te publiceren. Daarnaast is dit jaar een geheel nieuwe digitale werkwijze geïntroduceerd waarbij alle benodigde informatie voor een vergadering eenmalig wordt ingevoerd en direct op maat beschikbaar is op de website(s) en de EK-VergaderApp.

EK VergaderApp

Sinds september 2011 verloopt de informatievoorziening en communicatie binnen de Eerste Kamer via een besloten ‘Eerste Kamer VergaderApp’. Senatoren ontvangen via een iPad de stukken voor commissievergaderingen en plenaire debatten. Deze vergaderstukken linken door naar het betreffende wetgevings- en/of Kamerstukdossier op de website van de Eerste Kamer. Hiermee krijgen de Senatoren snel en effectief de informatie die voor hen noodzakelijk is om de vergaderingen goed voor te bereiden. Dit jaar heeft zowel het Europees Parlement als het Economisch en Sociaal Comité met een ambtelijke delegatie een bezoek gebracht aan de Eerste Kamer om zich te laten informeren over de App en het functioneren als papierarm parlement.

Social media

De Eerste Kamer brengt vanaf haar Twitter-account (@EersteKamer) stemmingsuitslagen en nieuwsberichten naar buiten. Daarnaast is er een driewekelijkse nieuwsbrief, de [EUupdate](#), met de EU-gerelateerde werkzaamheden van de Eerste Kamer. Op het [Youtube-kanaal van de Eerste Kamer](#) kunnen deskundigenbijeenkomsten en een aantal belangrijke debatten integraal worden teruggekeken. In samenwerking met de Tweede Kamer is er een website gecreëerd voor activiteiten van de Staten-Generaal, zoals Prinsjesdag of gezamenlijke bezoeken en ontvangsten. De Staten-Generaal hebben ook een eigen Twitter-account (@Staten_Generaal) en [Youtube-kanaal](#).

4.4 Onderwijsprojecten

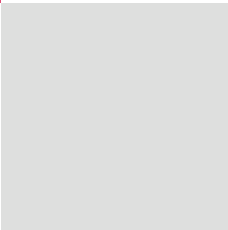
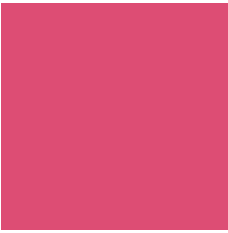

Sinds 2006 bieden de Eerste Kamer en de Tweede Kamer met het initiatief ‘[De Derde Kamer](#)’ scholen een gratis lesprogramma aan. Dit lesprogramma brengt leerlingen van groep zeven en acht van het basisonderwijs bij wat parlementaire democratie is en hoe die werkt. Het aantal scholen dat het ‘Derde Kamer-koffertje’ bestelt, blijft stijgen. Dit geeft aan dat het lesprogramma van de Derde Kamer goed aansluit bij de behoefte van de leerkrachten aan goed lesmateriaal voor het door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen vastgestelde kerndoel “hoofdzaken leren van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger”.

De [website van het Derde Kamerproject](#) is in het voorjaar van 2013 geheel vernieuwd. In het kader van duurzaamheid is speciale aandacht besteed aan de optie van het bestellen van navullingen van de koffertjes en wordt er geattendeerd op de mogelijkheid van het downloaden van het lesmateriaal. Ook is een eerste stap gezet in het aanbieden van digitale lessen, speciaal ontworpen voor de smartboards in de klas.

2

De Eerste Kamer in internationaal verband

1. De Eerste Kamer en Europa

In het parlementair jaar 2013-2014 was er binnen de Eerste Kamer nadrukkelijk aandacht voor de gevolgen van het Europees economisch bestuur en het Europees semester voor de nationale begrotingsbehandeling. Daarnaast heeft de Eerste Kamer bezwaar gemaakt tegen het verordeningvoorstel voor het instellen van het Europees Openbaar Ministerie met gebruikmaking van de gele kaart-procedure. Ook is er veelvuldig aandacht besteed aan de implicaties van het Oostelijk Partnerschapsbeleid en werden de eerste voorbereidingen getroffen voor het Nederlands Voorzitterschap van de EU in 2016.

Europees economisch bestuur

In aansluiting op de Voorlichting die de Eerste Kamer op haar verzoek heeft ontvangen van de Raad van State over de verankering van de democratische controle bij de hervormingen in het economisch bestuur in Europa ter bestrijding van de economische en financiële crisis⁶, heeft de Eerste Kamer op 4 juli 2013 een informatieverzoek aan de Algemene Rekenkamer gezonden. In het informatieverzoek vraagt de Kamer aan de Algemene Rekenkamer onder meer de recente Europese wetgeving op het terrein van begrotingsdiscipline en macro-economisch toezicht onder de loep te nemen en de mogelijke implicaties voor het nationale begrotings- en verantwoordingsproces te analyseren.

De Rekenkamer heeft op 28 november 2013 per brief gereageerd op het informatieverzoek. Het betreft een tussenrapportage. De Rekenkamer vraagt daarbij onder andere aandacht voor het duidelijker vermelden van de context van de aanbevelingen van de Raad Economische en Financiële Zaken (Ecofin). Ook wijst zij erop dat nationale verantwoordingsprocessen niet zijn geharmoniseerd en aangescherpt, zodat goede informatie ontbreekt over hoe een lidstaat de aanbevelingen van de Raad over het Europees semester in de praktijk heeft opgevolgd en tot welke verbeteringen dit heeft geleid. De brief en de aanbevelingen zijn op 3 december 2013 toegelicht door de Algemene Rekenkamer tijdens een technische briefing van de commissies voor Europese Zaken, voor Financiën, voor Economische Zaken en voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De Eerste Kamer wacht nu op de definitieve rapportage van de Rekenkamer over de versterkte economic governance in de EU.

⁶ Zie Jaarbericht 2012-2013, p.37.

Europees semester

Bij de behandeling van het Europees semester heeft de Eerste Kamer zich het afgelopen parlementaire jaar sterk gemaakt voor het tijdig beschikbaar stellen door de regering van de conceptversies van het Nationaal Hervormingsprogramma en het Stabiliteitsprogramma. De commissies voor Financiën, voor Economische Zaken, voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en voor Europese Zaken hebben een brief gestuurd aan de regering waarin zij aangeven dat zij deze documenten willen ontvangen ruim vóórdat ze door de regering aan de Europese Commissie gezonden worden. Als gevolg van het Europees semester dat in 2012 van start is gegaan, dienen de lidstaten van de Europese Unie ieder jaar vóór 1 mei op hoofdlijnen aan te geven hoe zij het volgende jaar zullen voldoen aan gemeenschappelijke regels voor het begrotingsbeleid en het doorvoeren van structurele hervormingen. Omdat deze plannen het kader stellen voor onder meer de begrotingshoofdstukken die de regering met Prinsjesdag presenteert, achten de commissies het belangrijk dat de Kamer haar controlerende functie ook in een vroeg stadium uit kan voeren.

De Kamer ontving het Nationaal Hervormingsprogramma en het Stabiliteitsprogramma op respectievelijk 1 en 11 april 2014. De betrokken commissies hebben hierover op 15 april 2014 mondeling overleg gevoerd met de Minister van Financiën.

Oostelijk Partnerschapsbeleid

Het Oostelijk Partnerschapsbeleid van de Europese Unie en de relatie van de EU met de Russische Federatie hebben met name sinds het najaar van 2013 de bijzondere aandacht van de commissies voor Europese Zaken en voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelings-samenwerking. De Leden hebben zich daarbij geconcentreerd op de juridische en geopolitieke kaders waarbinnen over partnerschapsakkoorden wordt onderhandeld, de aard van de relaties van de EU met de Russische Federatie en de gevolgen voor de energievoorziening op de Europese markt. Uiteraard stond de parlementaire behandeling van deze onderwerpen in de slagschaduw van de crisis in Oekraïne. Deze verschillende aspecten zijn besproken met de Minister van Buitenlandse Zaken tijdens mondelinge overleggen op 21 januari 2014 en 1 juli 2014 en tijdens de jaarlijkse Algemene Europese Beschouwingen op 15 april 2014.

Het werkbezoek dat de commissie voor Europese Zaken aan de Europese instellingen jaarlijks aan Brussel brengt ter voorbereiding op de Algemene Europese Beschouwingen stond eveneens in het teken van het Oostelijk Partnerschap en de relaties van de Europese Unie met Rusland. Tijdens het bezoek aan Brussel op 31 maart 2014 hebben de leden hierover onder andere van gedachten gewisseld met de Eurocommissarissen Karel De Gucht (Handel), Štefan Füle (Uitbreiding en Europees Nabuurschap) en Günther Oettinger (Energie), met een vertegenwoordiger van de Europese Dienst voor Extern Optreden en met de Leden van de commissie Buitenlandse Zaken van het Europees Parlement.

Gele kaart Europees Openbaar Ministerie

In het najaar van 2013 hebben nationale parlementen voor de tweede keer sinds de inwerking-treding van het Verdrag van Lissabon een gele kaart-procedure geïnitieerd bij de Europese Commissie. Ook een meerderheid van de Eerste Kamer heeft in een gemotiveerd advies aan de Europese Commissie laten weten dat het verordeningvoorstel tot instelling van het Europees Openbaar Ministerie van de Raad in strijd is met het beginsel van subsidiariteit. Deze gele kaart heeft de Europese Commissie echter niet bewogen om haar oorspronkelijke voorstel te herzien.

Bij de commissies Immigratie en Asiel/JBZ-Raad en Veiligheid en Justitie heerste onder de verschillende fracties een gevoel van teleurstelling over de wijze waarop de Europese Commissie is omgegaan met de bezwaren van de nationale parlementen. In een brief aan de Europese Commissie wijzen de commissies met name op de democratische legitimiteit van de gemotiveerde adviezen van de nationale parlementen en het vereiste dat daaruit voortvloeit voor de Europese Commissie om nauwkeurig te motiveren waarom de Commissie ondanks de getrokken gele kaart niet wenst af te wijken van het oorspronkelijke voorstel. De commissies hebben

zich daarnaast in een brief aan de Tweede Kamer eveneens uitgesproken voor een vorm van samenwerking met de Tweede Kamer-rapporteur voor het Europees Openbaar Ministerie en hebben zich aangesloten bij de kritische Tweede Kamerbrief (van 16 april 2014 aan de Europese Commissie).

De gele kaart en de voor vele parlementen teleurstellende reactie van de Europese Commissie waren onderwerp van debat bij verschillende interparlementaire fora, zoals bij de vijftigste COSAC-vergadering in oktober 2013 en de EU-voorzittersconferentie van april 2014.

EU-Voorzitterschap 2016

In de eerste helft van 2016 zal Nederland het roulerend voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie bekleden. Tijdens deze periode zullen beide Kamers der Staten-Generaal gezamenlijk invulling geven aan de parlementaire dimensie van het voorzitterschap. Daarbij valt te denken aan het gezamenlijk organiseren van interparlementaire conferenties en aan de ontvangst van verschillende delegaties die Nederland zullen bezoeken ter gelegenheid van het Voorzitterschap. Ter voorbereiding van de programmatische en organisatorische aspecten van deze parlementaire dimensie hebben de Eerste Kamer en Tweede Kamer in het voorjaar van 2014 een gezamenlijk overleg gestart. In het komende parlementaire jaar zullen de Staten-Generaal een concreet programma vaststellen.

Behandelde Europese voorstellen

Aantal/type Europees voorstel	2013-2014			2012-2013		
	Geagendeerd in vak-commissies	Overleg met de regering	Sub. bezwaar	Geagendeerd in vak-commissies	Overleg met de regering	Sub. bezwaar
Richtlijnen	6	4	0	16	9	4
Mededelingen, adviezen en aanbevelingen	21	11	0	23	10	0
Besluiten	1	0	0	1	1	0
Beschikkingen	0	0	0	0	0	0
Verordeningen	7	4	0	27	10	3
Groenboeken	1	1	0	2	0	0
Witboeken	0	0	0	0	0	0
Lidstaatinitiatieven	0	0	0	0	0	0
Verslagen van de Europese Commissie	0	0	0	1	0	0
Consultaties	0	0	0	0	0	0
Europese dossiers geagendeerd in commissies	36	20	0	70	30	7

2. Internationale contacten

De Eerste Kamer heeft in het parlementair jaar 2013-2014 vooraanstaande delegaties uit de hele wereld mogen ontvangen. Staatshoofden, regeringsleiders, ministers, Senaatsvoorzitters, parlementsvoorzitters en parlementariërs brachten een bezoek aan het Binnenhof. Ook werden er vanuit de Eerste Kamer bezoeken gebracht aan onder andere Hongarije en Slowakije en waren (delegaties van) Eerste Kamerleden actief op interparlementaire fora. In de navolgende paragrafen volgt een korte impressie van de internationale dimensie van het parlementaire jaar.

2.1 Bilaterale ontvangsten

De Eerste Kamer ontving dit jaar wederom een groot aantal politiek leiders, onder wie de President van Frankrijk François Hollande, de Minister-President van Albanië Edi Rama, de President van Israël Shimon Peres, de President van Kosovo Atifete Jahjaga, de Senaatsvoorzitter van Rwanda Jean Damascene Ntawukuriryayo, de President van Kroatië Ivo Josipović, de Senaatsvoorzitter van Zuid-Soedan Joseph Bol Chan en de President van Burundi Pierre Nkurunziza. Daarnaast werden Koning Filip en Koningin Mathilde van België en Prins Albert II van Monaco ontvangen en bracht, zoals vrijwel ieder parlementair jaar, de President van de Duitse Bondsraad, dit jaar de heer Stephan Weil, een bezoek aan de Kamer. Hieronder worden een aantal inkomende bezoeken uitgelicht.

President Volksrepubliek China

In het parlementair jaar 2013-2014 bezocht voor het eerst in de geschiedenis een zittend President van de Volksrepubliek China Nederland en de Eerste Kamer. De Voorzitter van de Eerste Kamer noemde in haar toespraak het bezoek uniek en benadrukte de goede bilaterale betrekkingen op het gebied van handel, recht en cultuur. Tijdens de ontmoeting werd er gesproken over internationale vrede en veiligheid, mede in het kader van de Nuclear Security Summit – die in maart in Den Haag werd gehouden – en de Chinees-Nederlandse samenwerking in Mali. Op zijn beurt citeerde de President van China, de heer Xi Jinping, duidend op de twee vrouwelijke Kamervoorzitters, de Chinese spreuk dat ‘vrouwen de halve hemel dragen’ en noemde hij de Chinees-Nederlandse betrekkingen een ‘open en pragmatisch partnerschap’. De President zei verder over Nederland dat ons land voor China de poort naar Europa is en een brug slaat tussen Oost en West.

Ontvangst President Volksrepubliek China

Senaatsvoorzitter Canada

In het kader van 75 jaar diplomatieke betrekkingen bracht de Canadese Senaatsvoorzitter Noël Kinsella, samen met Canadese senator James Cowan, een bezoek aan de Eerste Kamer. Er werd veel gesproken over de gedeelde geschiedenis en over wat Canada voor Nederland heeft betekend tijdens de Tweede Wereld-oorlog. In dat kader refereerde de Kamer-voorzitter aan een beroemd citaat van Winston Churchill: *“There is only one thing worse than fighting with allies, and that is fighting without them.”* Maar ook in het hier en nu zijn de betrekkingen tussen beide landen er niet minder op geworden. Canada en Nederland zijn gelijkgestemde naties. Zo zei de

Ontvangst Senaatsvoorzitter Canada

Canadese Senaatsvoorzitter dat er tussen onze volkeren ‘slechts water’ ligt. Na de ontmoeting met de Voorzitter, sprak de heer Kinsella met Leden van de Eerste Kamer en Tweede Kamer over de Atlantic Gateway, een ‘corridor’ voor Trans-Atlantische handel en transport tussen de Atlantische havens van Canada en de Europese havens.

Parlementsvoorzitter Kroatië

In navolging van het bezoek van de Eerste Kamervoorzitter aan het Kroatische parlement in 2013, werd in maart de Voorzitter van het Kroatische Parlement, de heer Josip Leko, in het gebouw van de Eerste Kamer ontvangen. De Parlementsvoorzitter sprak met de Voorzitter van de Eerste Kamer en de Voorzitter van de Tweede Kamer en met Leden van de commissies voor Europese Zaken en voor Buitenlandse Zaken en Defensie van de beide Kamers. In de aanloop naar de toetreding van Kroatië tot de Europese Unie zijn er indringende parlementaire contacten tussen Kroatië en Nederland geweest. Tijdens dit bezoek, dat de afronding van een periode markeerde, stonden de ontwikkelingen in Europa, de rol van de nationale parlementen binnen de Europese Unie en de bilaterale verhouding op parlementair niveau tussen Kroatië en Nederland centraal.

Ontvangst Parlementsvoorzitter Kroatië

Secretaris-Generaal NAVO

In januari ontvingen de Staten-Generaal de Secretaris-Generaal van de NAVO, de heer Anders Fogh Rasmussen. Met de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer werd gesproken over het Strategisch Concept 2010, de NAVO-top van 4 en 5 september 2014 en het Annual Report 2013. Ook werd er vooruitgeblikt op de jaarlijkse bijeenkomst van de Parlementaire Assemblee van de NAVO die van 21 tot 24 november 2014 zal plaatsvinden in Den Haag. De organisatie hiervan is in handen van de Staten-Generaal.

Ontvangst Secretaris-Generaal NAVO

2.2 Bilaterale bezoeken

Hongarije

Tijdens een driedaags bezoek van de Voorzitter van de Eerste Kamer aan Hongarije in november 2013 stond de rule of law en een overheidssysteem van checks and balances centraal. De constitutionele veranderingen in Hongarije, waarover onder meer de Europese Unie en de Raad van Europa hun zorgen hebben geuit, werden tijdens de verschillende gesprekken uitgebreid besproken. De Hongaarse regering heeft sinds 2010 in korte tijd meerdere wijzigingen in de Grondwet en in andere fundamentele wetgeving doorgevoerd. De Voorzitter van de Eerste Kamer heeft zich laten informeren over de achtergrond van deze wijzigingen en het belang benadrukt van een zorgvuldig wetgevingsproces. Een ander onderwerp van gesprek tijdens de ontmoetingen waren de maatregelen die Hongarije heeft genomen ten aanzien van mensen met een Hongaarse achtergrond in buurlanden als Roemenië, Slowakije en Servië. Deze Hongaarse minderheden hebben onlangs de mogelijkheid gekregen zich als Hongaars staatsburger te registreren en te stemmen bij de Hongaarse parlementsverkiezingen. De Kamervoorzitter heeft hierbij vragen gesteld over de achtergrond en opzet van de maatregelen en hoe de buurlanden die hebben ervaren. Daarnaast werd gesproken over andere aspecten van het buitenlands beleid, zoals het Oostelijk partnerschap van de Europese Unie.

Ontmoeting met delegatie
Nederlands bedrijfsleven in Hongarije

Slowakije

Het tweede bezoek aan een Oost-Europees land in het parlementair jaar 2013-2014 stond eveneens in het teken van het versterken van de bilaterale en parlementaire betrekkingen.

EU-thematiek en de verhouding tussen de nationale parlementen en het Europees Parlement vormden de voornaamste gespreksonderwerpen. In de bijeenkomsten met parlementariërs is gesproken over de mogelijkheden voor samenwerking in 2016, wanneer Nederland en Slowakije beiden gedurende een half jaar voorzitter zullen zijn van de Europese Raad. De Voorzitter van het Slowaakse Parlement en de Voorzitter van de Eerste Kamer hebben tijdens een persconferentie benadrukt dat zij vertrouwen hebben in een goede samenwerking om beide voorzitterschappen in 2016 tot een succes te maken.

Persconferentie Voorzitter Eerste
Kamer en Parlementsvoorzitter
Slowakije

Naast de ontmoetingen op parlaments- en regeringsniveau, gaf de Voorzitter een gastcollege aan de Comenius Universiteit in Bratislava over de rol van nationale parlementen in de Europese Unie en de verhouding van deze parlementen tot het Europees Parlement, waarna de Voorzitter een erepenning in ontvangst mocht nemen. Ten slotte is ook met het bedrijfsleven en Non-Gouvernementele Organisaties gesproken.

Polen

Op 4 juni reisde de Voorzitter van de Eerste Kamer samen met de voorzitter van de Tweede Kamer af naar Polen voor een ceremonie ter ere van 25 jaar vrije verkiezingen in dat land. Staatshoofden, parlementsvoorzitters en andere hoge vertegenwoordigers van vijftig landen, waaronder de President van de Verenigde Staten en de net gekozen President van Oekraïne, waren aanwezig. 4 juni 1989 was het begin van een grote en succesvolle verandering van regime in Polen. Op die dag vonden voor de eerste keer vrije democratische verkiezingen plaats voor de Sejm en voor de opnieuw opgerichte Senaat. Op het programma stond onder meer een parlementaire ontmoeting in de plenaire zaal van de Senaat. Hier stond de Eerste Kamervoorzitter stil bij de belangrijke bijdrage van Polen aan de bevrijding van Nederland in 1945. De Voorzitter noemde het moderne Polen *“a textbook example of a free parliamentary democracy”* en eindigde haar bijdrage met een citaat van Lech Walesa: *“We hold our heads high, despite the price we have paid, because freedom is priceless”*.

D-Day herdenking

De Kamervoorzitter woonde op 6 juni, precies 70 jaar na D-Day, de bilaterale en internationale herdenking bij in Normandië. In de ochtend vond in Arromanches de Nederlands-Franse herdenking plaats; in de middag volgde de internationale ceremonie op Sword Beach te Ouistreham. D-Day vormde tijdens de Tweede Wereldoorlog de start van de bevrijding van West-Europa door de geallieerden en heeft daarmee een enorme historische betekenis voor Nederland en het Nederlandse parlement.

Herdenking D-Day in Normandië

2.3 Interparlementaire fora

GBVB/GVDB

In het kader van de halfjaarlijkse EU conferentie inzake het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GBVB/GVDB) hebben Eerste Kamerleden van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelings-samenwerking samen met Leden van de Tweede Kamer deelgenomen aan de conferenties in Vilnius (Litouwen) en Athene (Griekenland). Op initiatief van de Nederlandse delegatie is tijdens de conferenties gesproken over parlementaire besluitvorming in de EU-landen en het uitzenden van de zogenoemde EU Battlegroups (lees: de ‘rapid response’ militaire eenheden die EU-landen afwisselend leveren ten behoeve van de inzet tijdens crises in Europa en daarbuiten). Het idee achter de EU Battlegroups is dat deze binnen 5-10 dagen kunnen worden ingezet. Aangezien dit met de geldende parlementaire procedures in de lidstaten niet haalbaar is, worden de battlegroups niet ingezet. De Nederlandse delegatie zet zich in voor dit onderwerp met de slogan *“EU Battlegroups: Use them or lose them”*. De intentie van de Nederlandse delegatie is om de battlegroups wel te blijven gebruiken. De battlegroups zouden bijvoorbeeld kunnen worden gebruikt als trainingsvehicle, voor certificering van Europese eenheden, maar parlementen zouden bijvoorbeeld ook vooraf een zogenaamde ‘pre-clearance’ kunnen geven voor EU Battlegroup inzet. Over deze scenario’s en de implicaties daarvan wordt in november 2014 in Rome, tijdens het Italiaanse voorzitterschap van de EU, verder van gedachten gewisseld. De Nederlandse delegatie wist de conclusies van de vorige conferentie in Athene immers zo te amenderen dat dit onderwerp weer op de agenda staat.

COSAC

Binnen de COSAC, de halfjaarlijkse conferentie voor afgevaardigden van de commissies voor Europese aangelegenheden uit de nationale parlementen van de EU-lidstaten en een delegatie uit het Europees Parlement, hebben Leden van de commissie voor Europese Zaken onder meer gesproken over het Europese nabuurschapsbeleid en de crisis in Oekraïne in het bijzonder. Ook hebben de commissies voor Europese Zaken van de EU-parlementen ervaringen uitgewisseld op het gebied van de toetsing op subsidiariteit van voorstellen van de Europese Commissie. In dit verband is uitgebreid gesproken over de gele kaart voor het voorstel tot oprichting van een Europees Openbaar Ministerie. Daarnaast is gesproken over het versterken van de onderlinge samenwerking om de democratische legitimiteit en controle van Europese besluitvorming te vergroten. Dit heeft in het parlementair jaar 2013-2014 verschillende malen op de agenda van de commissie voor Europese Zaken gestaan. De aandacht richtte zich daarbij niet alleen op de bevoegdheden, procedures en het instrumentarium van nationale parlementen, maar op de rol van het Europees Parlement. Het ging daarbij onder andere om de vraag hoe intergouvernementele en communautaire besluitvorming zich op concrete terreinen, bijvoorbeeld bij de bestrijding van de financieel-economische crisis, tot elkaar verhouden en wat dat betekent voor de onderscheiden rollen van nationale parlementen en Europees Parlement bij de totstandkoming van maatregelen en de democratische controle op de uitvoering ervan. Eén van de vragen was of er lacunes zijn of kunnen ontstaan in deze democratische controle.

PACE

De Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa, beter bekend als de PACE (*Parliamentary Assembly of the Council of Europe*), is samengesteld uit 318 volksvertegenwoordigers uit de 47 landen die zijn verenigd in de Raad van Europa. Deze Raad zet zich met name in voor de handhaving van mensenrechten en democratie en bevordering van de rechtstaat in Europa en elders. De Staten-Generaal hebben een zeer actieve PACE-delegatie van zeven Leden, onder wie vijf Leden vanuit de Eerste Kamer. In het afgelopen parlementaire jaar resulteerde dit onder andere in aangenomen resoluties over bootvluchtelingen bij Lampedusa, een partnerschap met de Palestijnse Nationale Raad en de Europese Ontwikkelingsbank.

IPU

Het overlegforum voor alle democratisch gekozen nationale parlementen, de Inter-Parliamentary Union (IPU), bestaat al sinds 1889 en heeft als doel bij te dragen aan de parlementaire samenwerking en de verankering en versterking van de representatieve democratie. De IPU komt twee maal per parlementair jaar samen. Tijdens de 129e Assemblée in Genève werd een beroep gedaan op de 163 leden om het gebruik van chemische wapens te veroordelen en de Chemische Wapens Conventie te ratificeren. Aan het einde van de conferentie werd een resolutie aanvaard die, van alle landen die nog geen partij zijn, vraagt om als zaak van de hoogste urgentie en zonder voorafgaande voorwaarden toe te treden tot de conventie en deze te ratificeren. Aan de nationale parlementen is gevraagd toe te zien op de effectieve implementatie van hun nationale wetgeving met betrekking tot chemische wapens. Ook zouden zij moeten bijdragen aan een *'zero tolerance'*-benadering van ontwikkeling, productie, opslag en gebruik van chemische wapens.

ASGP

Parallel aan de IPU vergadert de Association of Secretaries-General of Parliaments (ASGP), de wereldvereniging van Griffiers van parlementen. Thema's die in de vergaderingen van de ASGP aan de orde komen, zijn onder meer: institutioneel communicatiebeleid van parlementen, gemeenschappelijke normen en principes voor rekrutering en loopbaanontwikkeling van parlementaire staf. Tijdens de najaarsvergadering in oktober hielden de Griffiers van beide Kamers in Genève een toespraak over de inhuldiging van Koning Willem-Alexander in het Nederlandse parlement op 30 april 2013. Zij gingen in op de band die sinds het midden van de zestiende eeuw bestaat tussen het Huis van Oranje en Nederland. Daarnaast werd in de presentatie de ontwikkeling van de constitutionele monarchie en de parlementaire democratie in Nederland geschetst.

AES

De Association of European Senates (AES) bestaat sinds 2000 en is een forum voor veertien Europese Senaten dat zich ten doel stelt om onder meer de betrekkingen tussen de lidstaten te versterken en het tweekamerstelsel binnen het democratisch bestel te promoten. In het afgelopen parlementaire jaar vond er geen jaarlijkse conferentie van de Association of European Senates plaats. De geplande bijeenkomst in St. Petersburg werd geannuleerd. In het voorjaar van 2015 zal de Eerste Kamer de voorzitters van de Europese Senaten ontvangen in Den Haag.

Parlementaire Assemblée van de NAVO

De 28 lidstaten van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) werken samen om de veiligheid en vrijheid van de bondgenoten met behulp van politieke en militaire middelen te garanderen. De 59ste zitting van de NAVO Parlementaire Assemblée, die over het NAVO-beleid debatteert en een forum biedt voor parlementaire gedachte- en informatie-uitwisseling, vond in oktober plaats in Dubrovnik (Kroatië). Eind mei vond de jaarlijkse voorjaarssessie plaats in Vilnius (Litouwen). Beide sessies stonden onder meer in het teken van de actuele crises in de wereld, zoals de crises in Oekraïne, Syrië en Afghanistan. De Staten-Generaal blikten vooruit op het najaar van 2014, wanneer de 60ste jaarlijkse zitting van de NAVO Parlementaire Assemblée in Den Haag wordt georganiseerd. Mede in dat kader bezocht de President van de NAVO Parlementaire Assemblée, de heer Hugh Bayley, de Eerste Kamer in april 2014.

Parlementaire Assemblée van de OVSE

De Parlementaire Assemblée van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) bestaat uit 323 parlementariërs uit 56 landen en heeft tot doel het bevorderen van de parlementaire dialoog over wapenbeheersing en conflictpreventie, democratische instituties, mediavrijheid en legitieme verkiezingsprocessen, discriminatie van vrouwen en etnische minderheden en het herstel van de stabiliteit en de *rule of law* in post-conflictgebieden. De 23ste jaarlijkse zitting vond eind juni/begin juli plaats in Bakoe (Azerbeidzjan). De sessie stond in het teken van de aanloop tot 'Helsinki+40', oftewel het aanstaande veertigjarig jubileum van de OVSE Helsinki-akkoorden (1975) die werden getekend door 35 landen van beide machtsblokken in de Koude Oorlog. Andere onderwerpen die aan bod kwamen waren de situatie in Oekraïne en de groei van extremisme, radicalisme en xenofobie.

Voorzittersconferentie nationale parlementen EU

In april vond in Vilnius (Litouwen) de jaarlijkse Conferentie van Voorzitters van de nationale parlementen in de Europese Unie plaats, waaraan de Voorzitter en de Griffier van de Eerste Kamer deelnamen. Er werd gesproken over de rol van parlementen in het omgaan met de economische en financiële crisis, de lessen uit subsidiariteitstoetsen door nationale parlementen, interparlementaire samenwerking met landen van het Oostelijk Partnerschap en interparlementaire samenwerking op het gebied van vrijheid, veiligheid en justitie. Wat betreft dit laatste gaf de Eerste Kamervoorzitter aan sterk te geloven in betere samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken. Op deze manier zijn parlementen volgens de Voorzitter een serieuze gesprekspartner voor de Europese Commissie.

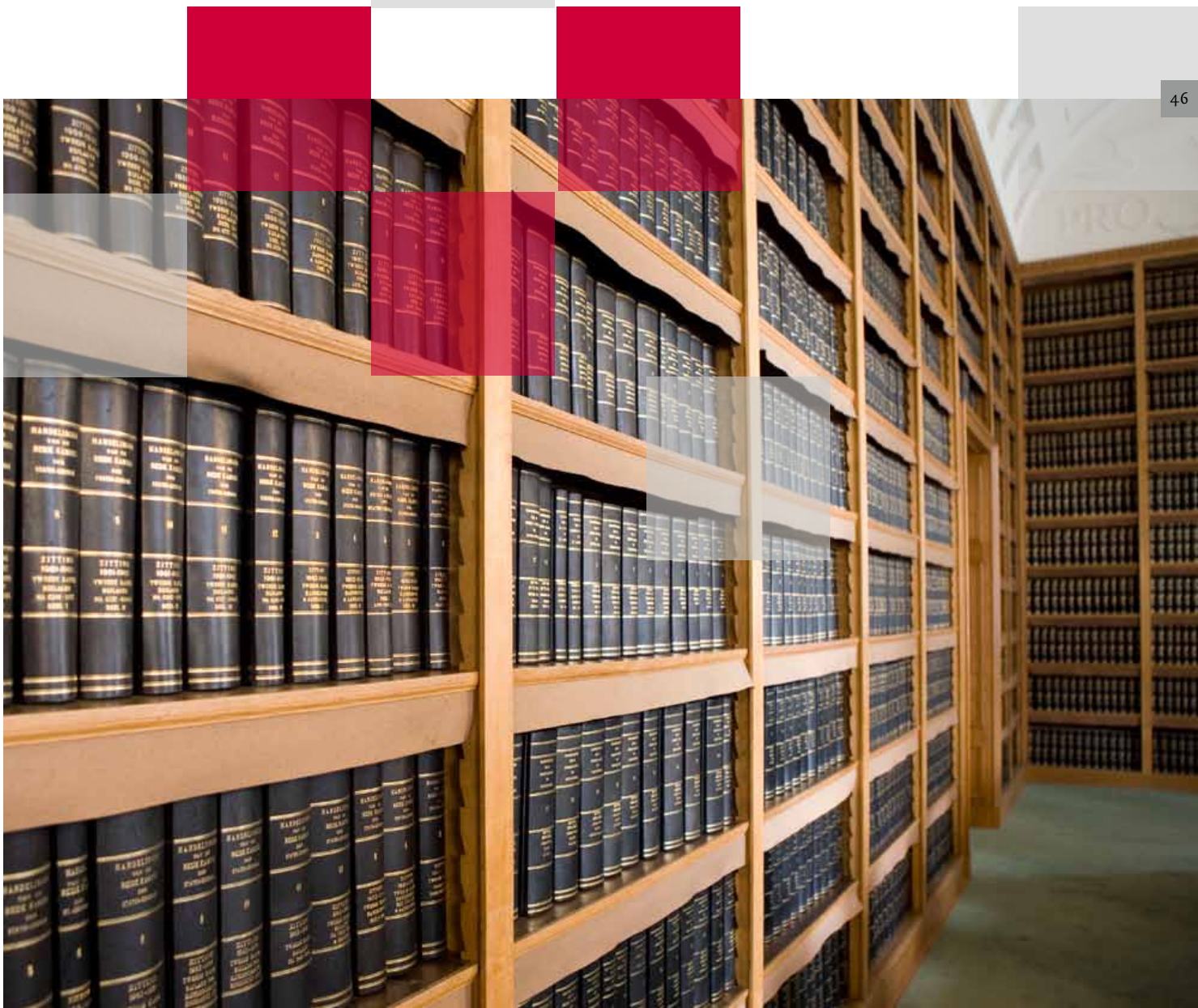

Beneluxparlement

Het 49 leden tellende Beneluxparlement verschaft de regeringen van België, Nederland en Luxemburg adviezen op het gebied van economische en grensoverschrijdende samenwerking. Vanuit de Eerste Kamer zijn negen Leden lid van het Beneluxparlement. Op de agenda van de bijeenkomst in juni 2014 stond de gecoördineerde aanpak van grensoverschrijdende *cybersecurity*. De deelnemers hebben besloten op Benelux-niveau een concrete *cybersecurity* casus verder te laten uitwerken, om knelpunten in de internationale samenwerking te achterhalen en aan te pakken. De gezamenlijke aanpak heeft als doel verdere samenwerking op het gebied van cybersecurity binnen de Benelux en daarbuiten te faciliteren.

3

Bijlagen

1. Samenstelling fracties in 2013-2014

VVD (16 zetels)

Beckers, mr. H.G.J.M.

Hermans, drs. L.M.L.H.A.
(fractievoorzitter)

Bröcker, mr. W.L.J.

Huijbregts-Schiedon, W.H.
(vice-fractievoorzitter)

Broekers-Knol, mr. A.

Kappen, generaal-majoor
der Mariniers (b.d.), F.E. van

Bruijn, prof. dr. J.A.

Kneppers-Heynert,
prof. mr. dr. E.M.

Dupuis, prof. dr. H.M.

Knip, drs. M.A.J.

Duthler, mr. dr. A.W.

Schaap, prof. dr. ing. S.

Graaf, mr. G.J. de
(Voorzitter Eerste Kamer tot
2 juli 2013)

Schouwenaar, mr. J.M.

Grave, mr. F.H.G. de

Swagerman, mr. B.J.

PvdA (14 zetels)

Barth, drs. M.A.M.
(fractievoorzitter)

Beuving, mr. dr. J.

Duivesteijn, A. Th.

Horst, dr. G. ter

Koning, drs. ir. A.L.

Koole, prof. dr. R.A.

Linthorst, drs. M.Y.
(eerste Ondervoorzitter
Eerste Kamer sinds 9 juli 2013)

Postema, drs. A.

Schrijver, prof. dr. N.J.
(vice-fractievoorzitter)

Sent, prof. dr. E.M.

Sylvester, dr. J.J.
(fractiesecretaris/penningmeester)

Vlietstra, J.G.

Vries, prof. mr. K.G. de)

Witteveen, prof. dr. W.J.⁷

CDA (11 zetels)

Bijsterveld, prof. dr. S.C. van

Brinkman, mr. drs. L.C.

Essers, prof. dr. P.H.J.

Flierman, dr. A.H.

Franken, prof. dr. H.
(tweede Ondervoorzitter Eerste
Kamer, vice-fractievoorzitter)

Hoekstra, mr. W.B.

⁷ Willem Witteveen is op 17 juli 2013 overleden.

Linden, drs. P.R.H.M. van der

Kok, mr. C.J.
(fractiesecretaris)

Lokin-Sassen, mr. P.E.M.S.

Kops, A.⁹

Martens, drs. M.J.Th.

Popken LL.M., G.J.F.

Terpstra, drs. G.H.

Reynaers, mr. T.P.A.M.

Vries-Leggedoor, G. de
(fractiesecretaris)

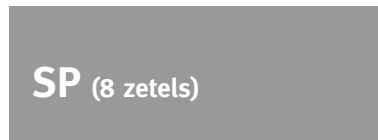
Sörensen, drs. R.

Strien, ir. drs. G.A. van
(vice-fractievoorzitter)

Beek MBA, M.J.

Dijk, P. van

Elzinga, A.

Faber-van de Klashorst, M.H.M.
(fractievoorzitter)

Gerkens, A.M.V.
(fractiesecretaris)

Frijters-Klijnen LL.B., BHS,
M.A.J.L.

Kox, M.J.M.
(fractievoorzitter)

Graaff, drs. M.J.R.L. de⁸

Meijer, drs. E.Th.M.¹⁰

⁸ Marcel de Graaf was tot 30 juni 2014 lid van de PVV-fractie in de Eerste Kamer.

⁹ Alexander Kops is sinds 8 juli 2014 lid van de PVV-fractie in de Eerste Kamer.

¹⁰ Erik Meijer is sinds 8 juli 2014 lid van de SP-fractie in de Eerste Kamer.

Quick-Schuijt, mr. A.C.

Reuten, dr. G.A.T.M.

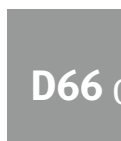
Ruers, mr. R.F.

Slagter-Roukema, drs. T.M.
(vice-fractievoorzitter)

Vliegthart, dr. A. ¹¹

D66 (5 zetels)

Backer, jhr. mr. J.P.
(fractiesecretaris)

Boxtel, mr. R.H.L.M. van
(fractievoorzitter)

Engels, prof. mr. J.W.M.
(vice-fractievoorzitter)

Graaf, mr. Th.C. de

Scholten, mr. M.C.

GroenLinks (5 zetels)

Boer, mr. drs. M.M. de

Ganzevoort, prof. dr. R.R.

Strik, mr. dr. M.H.A.

Thissen, C.P.
(fractievoorzitter)

Vos, ir. M.B.
(fractiesecretaris)

ChristenUnie (2 zetels)

Ester, dr. P.
(vice-fractievoorzitter,
fractiesecretaris)

Kuiper, prof. dr. R.
(fractievoorzitter)

SGP (1 zetel)

Holdijk, mr. G.
(fractievoorzitter)

¹¹ Arjan Vliegthart was tot 2 juli 2014 lid van de SP-fractie in de Eerste Kamer.

50PLUS (1 zetel)

Nagel, J.G.
(fractievoorzitter)

PVDD (1 zetel)

Koffeman, drs. N.K.
(fractievoorzitter)

OSF (1 zetel)

Lange, prof. dr. C.A. de
(fractievoorzitter)

2. Commissies

Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin (BZK/AZ)

Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO)

Economische Zaken (EZ)

Europese Zaken (EUZA)

Financiën (Fin.)

Immigratie & Asiel / JBZ-Raad (I&A/JBZ)

Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening (IMRO)

Koninkrijksrelaties (KOREL)

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

Veiligheid en Justitie (V&J)

Verzoekschriften

Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

3. Index onderwerpen

p. 09	Maatregelen woningmarkt
p. 10	Huis voor Klokkenluiders
p. 10	Forensische zorg
p. 11	Openbaar maken Raadsdocumenten
p. 12	Beleidsdebat innovatie
p. 12	Beleidsdebat cultuur
p. 12	Stichting Kwaliteitsregister Jeugdzorg
p. 13	Pensioenhervorming
p. 13	Verruiming fouilleerbevoegdheden
p. 13	Implementatiewet richtlijn consumentenrechten
	Participatiewet:
	p. 14 Studenten met medische urenbeperking
	p. 33 Deskundigenbijeenkomst
p. 14	Overgangsrecht alleenstaande ouders
p. 15	Aziatische horeca
p. 15	Forensische zorg
p. 15	Evaluatie Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek
p. 16	Criteria voor toelating asielzoekers
p. 16	Staatscommissie herijking ouderschap
p. 17	Noordvleugelprovincie
p. 17	Fiscaal instrumentalisme
p. 19	Vreemdelingentoezicht en identificatie
p. 19	Emancipatie transgenders
p. 19	Verbod op godslastering
p. 20	Initiatiefvoorstel 'weigerambtenaren'
p. 20	Uitbreiding gronden voorlopige hechtenis
p. 21	Algemene Grondwetbepaling over democratische rechtsstaat
	Staat van de rechtsstaat:
	p. 21 Debat
	p. 33 Deskundigenbijeenkomst
p. 22	Correctief en raadgevend referendum
p. 23	Kiescollege BES-eilanden
p. 23	Einde export kinderbijslag
	Jeugdwet:
	p. 24 Oprichting Transitie Autoriteit Jeugd
	p. 34 Deskundigenbijeenkomst
p. 25	Cliëntenrechten zorg
p. 25	Concentratietoetsing zorg
p. 26	Toekomst Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie
p. 26	Decentralisatie sociaal domein
p. 28	Wet zorg en dwang
p. 28	Wijziging Wet Minimumloon
p. 30	Implementatie staatkundige structuur Caribisch Nederland
p. 31	Interparlementair Koninkrijksoverleg
p. 33	Cyberintelligence en publiek belang
p. 34	Provinciebezoeken
p. 35	Websites, EK VergaderApp, Social media
p. 35	De Derde Kamer
p. 37	Europees economisch bestuur
p. 38	Europees semester
p. 38	Oostelijk Partnerschapsbeleid
p. 38	Gele kaart Europees Openbaar Ministerie
p. 39	EU-Voorzitterschap 2016

Colofon

Dit is een uitgave van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal

Ontwerp en vormgeving
Corps ontwerpers
www.corps.com

Fotografie
Hans Kouwenhoven

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20017, 2500 EA Den Haag
Binnenhof 22, 2513 AA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

internet www.eerstekamer.nl
www.europapoort.nl
www.staten-generaal.nl

e-mail postbus@eerstekamer.nl
twitter @EersteKamer